WWF

Danmarks Naturfredningsforening

BIODIVERSITETS-BAROMETER 2020

En vurdering af Danmarks opfyldelse af FN's biodiversitetsmål

Biodiversitetsbarometer – Vurdering af Danmarks indsats for biodiversitet 2018-2020

Danmarks Naturfredningsforening og WWF Verdensnaturfonden. Redaktion afsluttet september 2020

Tekst og analyse: Thor Hjarsen[2] og Johannes Birk Schjelde[1]

Bidrag fra: Peter Blanner[2], Walter Brüsch[1], Tommy Dybbro[2], Nora Skjernaa Hansen[1], Bo Håkansson[1], Henning Mørk Jørgensen[1], Rikke Lundsgaard[1], Lisbet Ogstrup[1], Tine Nielsen Skafte[1], Thomas Kirk Sørensen[2], Henrike Semmler Le[2], Thyge Nygaard[1], Aimi Hamberg[1], Mette Hoffgaard Ranfelt[1], Cathrine Pedersen Schirmer[1].

1: Danmarks Naturfredningsforening, www.dn.dk
2: WWF Verdensnaturfonden, www.wwf.dk

Forsidefoto: Thor Hjarsen

Aichi-ikonerne er anvendt efter tilladelse fra Biodiversitetskonventionens Sekretariat. Copyright: BIP/SCBD

Enhver gengivelse eller kopiering – hel eller delvis – skal angive titel og kreditere udgiver som ophavsmand.

WWF er verdens største uafhængige miljø- og naturorganisationer med mere end fem millioner støtter og over 5.000 ansatte over hele verden, samt et aktivt globalt netværk i mere end 100 lande. WWF's mission er at stoppe forringelsen af jordens biodiversitet og skabe en fremtid, hvor mennesker lever i harmoni med naturen. Vi samarbejder med alle aktører; fx virksomheder, lokalbefolkninger og regeringer.

Danmarks Naturfredningsforening er Danmarks største natur- og miljøorganisation med ca. 130.000 medlemmer. I mere end 100 år har Danmarks Naturfredningsforening været naturens stemme over for politikere, landbrug, industri og befolkning. Vi kæmper for en rig natur og et rent og sundt miljø – også i fremtiden.

INDHOLD

1. Hvorfor vurdere Danmarks indsats for biodiversitet? 4
2. Sammenfatning 5
3. Sådan har vi vurderet indsatsen 8
4. Detaljeret vurdering af de 20 Aichi-biodiversitetsmål 9
5. Uddybende begrundelser for vurderingen 18
6. Referencer 34

1. Hvorfor vurdere Danmarks indsats for biodiversitet?

WWF Verdensnaturfonden og Danmarks Naturfredningsforening gør status over skiftende regeringers indsatser for at nå hvert enkelt af de 20 internationale mål for biodiversitet, kendt som 2020-målene, eller *Aichi-målene*. Målene skulle ifølge planen være indfriet i år.

Med analysen – Biodiversitetsbarometeret – kan vi vise en status for Danmarks indsats, og pege på hvor yderligere indsatser er påkrævet for at Danmark kan leve op til sine internationale forpligtelser og vende tabet af biodiversitet til fremgang.

Danmark forpligtede sig i 2001 og igen i 2010 til at stoppe tabet af biodiversitet inden 2020, sammen med 196 andre lande. I 2010 blev der sat retning i arbejdet for at stoppe tilbagegangen i biodiversiteten og genoprette forringede og tabte naturområder på land og i havene med 20 fælles globale mål for verdens natur, de såkaldte Aichi-biodiversitetsmål. Nu er der blot få måneder til fristen udløber, så hvor langt er vi kommet?

Aichi-målene handler om at beskytte truede arter, stoppe ødelæggelsen af sårbar natur, sikre bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer og økosystemerne, sikre genoprette ødelagte naturområder og økosystemer, samt afsætte finansiering til dette, dele viden og innovation og afskaffe skadelige subsidier og incitamenter i f.eks. afgifter, tilskudsordninger og lovgivning.

Biodiversitet, eller biologisk mangfoldighed defineres ifølge FN's Biodiversitetskonvention som:

> *Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biologisk mangfoldighed omfatter såvel variationen inden for og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer, det vil sige deres levesteder.*

Naturen forarmes, vi mister arter, levesteder forsvinder og økosystemerne bliver mere og mere skrøbelige. Biodiversiteten er i frit fald, det gælder det meste af verden og Danmark er ingen undtagelse.

De primære årsager og udfordringer for biodiversiteten i Danmark er iflg. danske biodiversitetsforskere[1]:

- mangel på plads – under 1% af Danmarks landareal og 0,02% af havarealet er 100 % dedikeret til natur
- naturområderne er for ensartet og mangler sammenhæng i både tid og rum (kontinuitet)
- naturområderne påvirkes negativt af dræning og afvanding
- der mangler generelt mangel på store nøglearter og deres funktioner i naturen – især store græsædere
- naturen påvirkes negativt af udledning af miljøfremmede stoffer og især af næringsstofbelastning

Der venter en enorm opgave for Danmark, hvis det skal lykkes at vende tilbagegang til fremgang for den danske natur. Og konklusionen er entydig – vi nåede det ikke i 2020.

2. Sammenfatning

DN og WWF har igen i år vurderet, hvor langt Danmark er kommet med at opfylde FN's 20 biodiversitetsmål, Aichi-målene.

Med Biodiversitetsbarometeret 2020 kan vi vise en status for Danmarks indsats, og pege på hvor yderligere indsatser er påkrævet for at Danmark kan leve op til sine internationale forpligtelser og vende tabet af biodiversitet til fremgang.

WWF og DN vurderede senest indsatsen i 2017.

Danmark forpligtede sig i 2001 og igen i 2010 til at stoppe tabet af biodiversitet inden 2020, sammen med 196 andre lande. I 2010 blev der sat retning i arbejdet for at stoppe tilbagegangen i biodiversiteten og genoprette forringede og tabte naturområder på land og i havene med 20 fælles globale mål for verdens natur, de såkaldte Aichi-biodiversitetsmål. Nu er der blot få måneder til fristen udløber, så hvor langt er vi kommet?

Aichi-målene handler om at beskytte truede arter, stoppe ødelæggelsen af sårbar natur, og sikre bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer og økosystemerne, sikre genoprette ødelagte naturområder og økosystemer, samt afsætte finansiering til dette, dele viden og innovation og afskaffe skadelige subsidier og incitamenter i f.eks. afgifter, tilskudsordninger og lovgivning.

Sammen har Danmarks to største grønne organisationer WWF Verdensnaturfonden og Danmarks Naturfredningsforening gennemgået alle naturpolitiske beslutninger, lovgivning og indsatser. Både for naturen på land, og naturen i havet. Vi har desuden forholdt os til Danmarks internationale indsats i fx udviklingsbistanden.

Vurderingerne er baseret på om Danmark kan komme i mål til tiden – dvs. ved udgangen af 2020 – med de biodiversitetsmålsætninger, vi selv har forpligtet os til at opfylde.

Vores egne natur- og miljøeksperter i Danmarks Naturfredningsforening og WWF Verdensnaturfonden har vurderet den danske indsats på området sidste år:

Status i 2020 – få måneder før målene skal være opfyldt:

- 1 mål er opfyldt (Mål 16 om tiltrædelse af Nagoya-Protokollen om adgang til genetiske ressourcer)
- 1 mål er ikke vurderet på grund af manglende relevans i Danmark (Mål 18 om oprindelige folks viden).
- 2 mål har forbedret status siden den seneste vurdering (2017): mål 1 og mål 20, om hhv. folkeoplysning og finansiering
- 7 mål er nedjusteret siden seneste vurdering. Årsagerne kan være direkte tilbageskridt eller det faktum, at tiden næsten er gået.
- 9 andre mål er uændret siden seneste vurdering. Her kan være sket små fremskridt, imidlertid er tiden løbet ud og dermed muligheden for yderligere handling.

Siden Biodiversitetsbarometeret fra 2017, er der efter vores vurdering sket direkte tilbageskridt for følgende Aichi-mål:

Mål 4: Bæredygtig produktion
Mål 5: Naturlige levesteder
Mål 6: Bæredygtigt fiskeri
Mål 11: Naturbeskyttelse
Mål 12: Truede arter
Mål 14: Økosystemtjenester
Mål 17: National strategi

Siden Biodiversitetsbarometeret fra 2017, er der efter vores vurdering ikke sket forbedring for følgende Aichi-mål, hvoraf kun mål 16 vurderes som opfyldt og mål 9 som på vej mod opfyldelse:

Mål 2: Værdien af biodiversitet
Mål 3: Incitamenter
Mål 7: Bæredygtig forvaltning
Mål 8: Forurening
Mål 9: Invasive arter (på vej mod opfyldelse)
Mål 10: Sårbare økosystemer
Mål 13: Genetisk diversitet
Mål 15: Naturgenopretning
Mål 16: Nagoya-protokollen (opfyldt)
Mål 19: Deling af viden

Siden Biodiversitetsbarometeret fra 2017, er der efter vores vurdering fremskridt for følgende Aichi-mål, men målene er fortsat ikke opfyldt:

Mål 1: Folkeoplysning
Mål 20: Finansiering

Samlet vurdering af de 20 Aichi-biodiversitetsmål

Folkeoplysning	Værdien af biodiversitet	Incitamenter	Bæredygtig produktion
Naturlige levesteder	Bæredygtigt fiskeri	Bæredygtig forvaltning	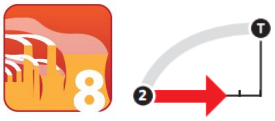 Forurening
Invasive arter	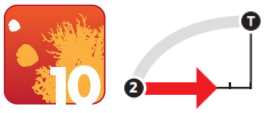 Sårbare økosystemer	Naturbeskyttelse	Truede arter
Genetisk diversitet	Økosystemtjenester	Naturgenopretning	Nagoya-Protokollen
National strategi	Ikke vurderet Oprindelige folks viden	Deling af viden	Finansiering

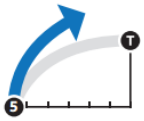			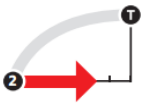	
På vej mod at opfylde målet inden 2020	På vej mod at nå målet i 2020	Fremskridt men ikke tilstrækkeligt til at nå målet i 2020	Ingen fremskridt overhovedet	Tilbageskridt i forhold til at nå målet

3. Sådan har vi vurderet indsatsen

Vurderingerne af de 20 Aichi-biodiversitetsmål er foretaget af natur- og miljøeksperter ved Danmarks Naturfredningsforening og WWF Verdensnaturfonden. Vurderingerne er sket på baggrund af de retningslinjer, som FN har udviklet til bedømmelse af de 20 Aichi-mål og de dertilhørende delmål. Retningslinjerne fremgår af guiden '*Quick Guides to the Aichi Biodiversity Targets*'[2].

Vi har for hvert delmål givet en vurdering af hvor langt, den danske regering er kommet med udmøntningen og opnåelsen af målene her mere end halvvejs gennem 2020. Baseline er sat til 2010, hvor de 20 Aichi-mål blev vedtaget. Vi giver en karakter for vurderingen efter en 5-trinsskala, hvor 5 er bedst og 1 er dårligst. Karaktergivningen følger en international anerkendt metode fra *Global Biodiversity Outlook 4*.[3] I seneste *Global Biodiversity Outlook 5* anvendes samme 5-trinskala dog med en ny visuel fremstilling. Den samlede vurdering for et Aichi-mål, er sket ved simpelt gennemsnit af de aktuelle delmål efterfulgt af afrunding til nærmeste hele tal.

I vurderingen har rapportens forfattere og bidragsydere lagt vægt på, at målperioden reelt er udløbet og det derfor er en skærpende omstændighed, at regeringen kun har ganske få måneder til at nå de aftalte mål, der udløber med udgangen af 2020. Baggrunden for nedjustering og vurdering af tilbageskridt, skal for enkelte delmål ses i lyset af enten deciderede tilbageskridt, det faktum at tiden næsten er gået, eller en kombination af begge.

Ny globale biodiversitetsmål skulle fra 2021 have erstattet de 20 Aichi-mål, der nu udløber. Pga. af Covid-19-pandemien er hele den globale forhandlingsproces om nye mål forsinket i op mod et år. Forpligtelse til opfyldelsen af Aichi-målene er dog uændret.

Ved hvert delmål følger desuden en kort begrundelse for vurderingen. I kapitel 5 er angivet uddybende begrundelser for vurderingerne, herunder henvisning til relevante undersøgelser, ressourcer, politikker m.v.

I vurderingerne er alle væsentligste trends, tiltag, nationale politikker og undersøgelser medtaget ud fra vores vurdering af graden af væsentlighed. Det er således ikke alt inden for hvert temaområde, der er medtaget i analysen men et udvalg af udviklingstrends m.v.

Danmarks Naturfredningsforening og WWF Verdensnaturfonden har udgivet et Biodiversitetsbarometer stort set årligt siden 2012. Fra 2016 har det været muligt at tage internationalt anerkendte vurderingsværktøjer i brug, og vi har blandt andet anvendt en 5-trinskala i vurderingen frem for en 3-trinsskala som i årene til og med 2015. Derfor er en direkte sammenligning mellem resultaterne i barometeret i år og før 2015 ikke mulig. Men samlet set er der for stort set alle af de 20 mål ikke sket mærkbare forbedringer siden 2012, og her i sidste halvdel af 2020 er det indlysende at Danmark ikke kommer i mål med opfyldelse af de 20 internationale Aichi-mål, som vi har tilsluttet os.

4. Detaljeret vurdering af de 20 Aichi-biodiversitetsmål

Nedenfor følger vores vurdering af de 20 Aichi-biodiversitetsmål med dertilhørende delmål. Hvordan går det for Danmark med at nå Aichi-målene inden 2020?

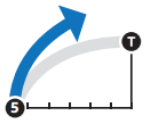			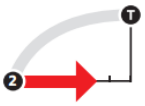	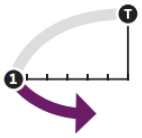
På vej mod at opfylde målet inden 2020	På vej mod at nå målet i 2020	Fremskridt men ikke tilstrækkeligt til at nå målet i 2020	Ingen fremskridt overhovedet	Tilbageskridt i forhold til at nå målet

2020-mål	Delmål	Vurdering	Begrundelse
Folkeoplysning	Befolkningen er bekendt med de værdier, der knytter sig til biodiversitet	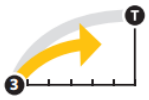	Svagt stigende, men fortsat er kun knap en tredjedel af befolkningen er bekendt med betydningen og værdien af biodiversitet. Oplysningsvirksomheden er stadig primært knyttet til benyttelse og bekæmpelse.
	Befolkningen er bekendt med de skridt, de kan tage, for at beskytte og udnytte biodiversitet bæredygtigt	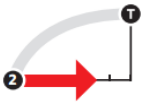	Der er endnu ikke gennemført folkeoplysning, der sætter fokus på hvad man kan gøre for at beskytte biodiversitet.
Værdien af biodiversitet	Værdien af biodiversitet er integreret i nationale og lokale udviklings- og fattigdomsbekæmpelsesstrategier	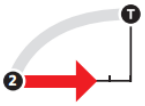	Natur og biodiversitet er fraværende i regeringens udviklingspolitiske og humanitære strategi, og vægtes fortsat ikke selvstændigt som en central faktor for fattigdomsbekæmpelse i udviklingslandene.
	Værdien af biodiversitet er integreret i nationale og lokale planlægningsprocesser	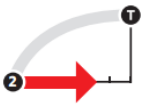	Værdien af biodiversitet indgår ikke i de nationale, og i helt utilstrækkelig grad i de kommunale, planlægningsprocesser.
	Værdien af biodiversitet er på passende vis integreret i nationale regnskaber og rapporteringssystemer		Værdien af biodiversitet og økosystemtjenester indgår ikke i de nationale regnskaber (som fx finansloven).
Incitamenter	Incitamenter og støtteordninger, som er skadelige for biodiversitet er elimineret, udfaset eller omdannet med henblik på at minimere eller undgå negative effekter	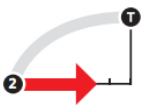	Der foreligger ingen konkrete planer med tidsfrister for hvordan skadelige subsidier og støtteordninger kan identificeres og udfases og målopfyldelse inden udgangen af 2020 anses for urealistisk.
	Positive incitamenter for beskyttelse og bæredygtig brug af biodiversitet er udviklet og anvendt		Der findes en række tilskudsordninger til naturformål, herunder fremme af biodiversitet i private skove, vådområder m.v. og fiskeripakken inkluderer fortsat tiltag til fremme af bæredygtigt og naturskånsomt fiskeri. Tiltagene

			er dog utilstrækkelige og modvirkes af andre skadelige støtteordninger og incitamenter. Målopfyldelse inden udgangen af 2020 anses for urealistisk.
Bæredygtig produktion	Regeringen, erhvervslivet og interessenter på alle niveauer har taget skridt til at opnå eller har implementeret planer for bæredygtig produktion og forbrug...		Der er gode toner og ambitiøse målsætninger både på EU-plan, fra regeringen og fra erhvervslivet, men vi mangler fortsat at se forpligtende mål og reelle resultater, som for alvor vender tallene. Det er endnu et påtrængende behov for en omlægning af vores produktion, og en massiv reduktion af vores forbrug.
	...og holder effekterne af forbrug af naturressourcer godt inden for de økologiske grænser	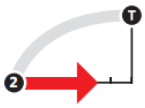	Natur, miljø og klima overbelastes stadig af dansk produktion og forbrug – trods eksempelvis fald i udledning af drivhusgasser.
Naturlige levesteder	Tilbagegangen i skovarealet er som minimum halveret og hvor muligt bragt tæt på nul		Kvaliteten af skovnaturen går fortsat tilbage, trods mindre stigning i mængden af dødt ved. Mens nye men endnu utilstrækkeligt udlæg af mere urørt skov er positiv, mangler endnu en fuldstændig kortlægning af naturmæssigt værdifulde private skove.
	Tilbagegangen i naturlige levesteder er som minimum halveret og hvor muligt bragt tæt på nul	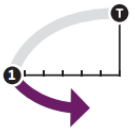	Kvaliteten af levestederne er i fortsat tilbagegang. Lille stigning i det samlede areal af § 3-beskyttede levesteder.
	Degradering og fragmentering er betydeligt reduceret	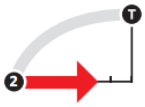	Naturlige levesteder som biologisk værdifulde skove, lysåbne naturtyper og marine levesteder, er fortsat fragmenterede. Gødskning og sprøjtning af §3 naturen er blevet forbudt. Råstofindvinding og fiskeri degraderer og fragmenterer de marine levesteder.
Bæredygtigt fiskeri	Alle bestande af fisk, hvirvelløse dyr og vandplanter er forvaltet og udnyttet bæredygtigt, lovligt og gennem økosystembaserede metoder	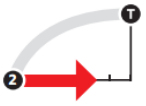	Der er fortsat mange fiskebestande omkring Danmark, som ikke fiskes bæredygtigt (fx sild i Vestlig Østersø, ål m.fl.). Enkelte bestande er i fremgang (fx rødspætte i Nordsøen/Skagerrak) Der er generelt ikke bæredygtig forvaltning af alle bestande af fisk og hvirvelløse dyr.
	Genopretningsplaner og målsætninger er på plads for alle overfiskede arter	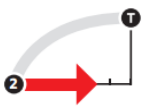	Der er genopretnings- og forvaltningsplaner på plads for blandt andet torsk, sild og brisling i Østersøen. Der er fortsat mange arter, hvor der ikke findes forvaltningsplaner. Forvaltningsplanen for Nordsøen og Østersøen bryder delvist med princippet om at fiske på niveauer som giver det maksimalt bæredygtige udbytte (MSY). Derudover, er et vigtig antal bestande stadigvæk databegrænset, hvilket umuliggør sikker bæredygtig fangst.

	Fiskeri har ingen betydende negativ effekt på truede arter og sårbare økosystemer	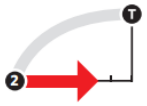	Marine økosystemer er i store dele af danske farvande negativt påvirket af fiskeri med især bundslæbende redskaber, som fortsat er meget udbredte i danske fiskerier. Flere fiskerier (fx jomfruhummer) har høje bifangst af fisk og bunddyr og ulovligt udsmid af fisk er fortsat et problem. Muslinger fiskes med skrabere inkl. i naturbeskyttelsesområder. Hajer og rokker er næsten forsvundet på grund af bifangst i bundtrawlsfiskeri. Bifangst af marsvin finder fortsat sted, hvor det især er problematisk i Østersøen, hvor bestanden er meget lille.
	Fiskeriets effekt på bestande, arter og økosystemer er inden for sikre økologiske grænser	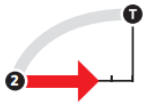	Fiskeri er fortsat en af de allerstørste presfaktorer på marine økosystemer og påvirker biodiversitet, fiskebestande, havets fødenet, havbundens tilstand m.m. Regulering af fiskeri i naturbeskyttelsesområder er kommet i gang, dog kun med bufferzoner omkring revstrukturer.
	Arealer med landbrug er forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biodiversitet sikres	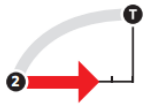	Generelt er indsatserne utilstrækkelige. Fortsat tilbagegang i naturtilstanden i det åbne land med landbrug pga. næringsstofbelastning, fragmentering og forringelse af endda beskyttede naturtyper. I 2020 forventer Landbrug og Fødevarer, at økologiarealet er på mindst 13 procent af landbrugsarealet.
	Akvakultur er forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biodiversitet sikres	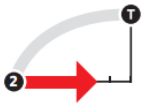	I 2019 satte Miljøminister Lea Wermelin stop for nye havbrug, samt udvidelse af eksisterende. Lovliggørelsen af danske havbrug er ikke tilendebragt.
Bæredygtig forvaltning	Arealer med skovbrug er forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biodiversitet sikres	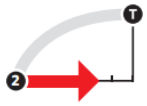	Kun en tredjedel af skovarealet er skovcertificeret. I de øvrige skove er der generelt ingen krav til kortlægning eller beskyttelse af skov med høje bevaringsværdier. En del offentlige skove forvaltes med naturnær skovdrift, der dog ikke kan sikre biodiversitet. De fleste private skove (ca. 75 % af skovarealet) er plantagedrift med ensartede skove af primært ikke-hjemmehørende træarter, som forynges ved renafdrift. Der er en stigende udnyttelsesgrad af trætilvæksten i form af udtag af flis til kraftvarme. Mængden af dødt ved er svagt stigende fra et ekstremt lavt niveau. Men fortsat langt under niveauet for "økologisk funktionalitet". Naturtilstanden er driftsskove indenfor N2000 er forringet yderligere.

Forurening	Alle forurenende stoffer er bragt til niveauer, der ikke er skadelige for økosystemfunktioner og biologisk mangfoldighed	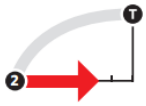	Der mangler viden og planer på området, samtidig med at overvågningen i nogle tilfælde svækkes. Regler for danske sprøjtemidler er blevet lempet. Sprøjtning med pesticider direkte på §3-arealer.er blevet forbudt
	Overskud af næringsstoffer er bragt til niveauer, der ikke er skadelige for økosystemfunktioner og biologisk mangfoldighed	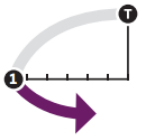	Stort set alle naturtypers tålegrænser er overskredet. Som konsekvens af norm-reduktionen i Landbrugspakken, er udledningen af kvælstof og fosfor steget. I dag opfylder 2 ud af 119 kystvandområder målet om god økologisk. Gødskning er dog blevet forbudt direkte på §3-arealer.
Invasive arter	Invasive arter er identificerede og prioriterede	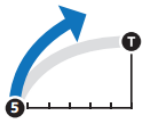	En analyse af spredningsveje fra 2014 identificerer prioriterede og nye arter. Der er optaget 12 nye arter på EU's liste og den danske liste er opdateret i 2017 og omfatter nu 130 arter
	Spredningsveje er identificerede og prioriterede	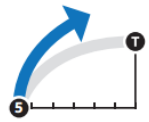	Afdækket i analysen af spredningsveje fra 2014
	Prioriterede arter er under kontrol eller udryddet	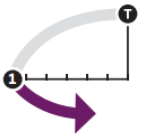	Udryddelse af mårhund, rynket rose og minken er opgivet. Trods større indsatser udgør minken fortsat store og reelle problemer lokalt, for særlig de jordrugende fugle. Andre invasive arter på Sortlisten er bedre under kontrol, men det er ikke muligt at hindre spredningen.
	Indsatser for forvaltning af spredningsveje er på plads med henblik på at forebygge invasive arters introduktion og etablering		I 2017 er der udarbejdet en revideret handlingsplan for håndtering af invasive arter, omfattende tiltag for arter at EU og national betydning[4]. Handelsforbud indføres for rynket rose. Bekæmpelse og dermed spredning utilstrækkelig for en række arter.
Sårbare økosystemer	I 2015 er forskellige typer pres fra menneskelige aktiviteter på koralrev og andre sårbare økosystemer påvirket af klimaforandring eller havforsuring minimeret med henblik på at bevare deres integritet og funktioner	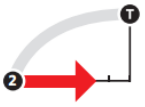	Effekten af havforsuring på danske marine økosystemer er endnu ikke velbeskrevet. Landbrugspakken førte til forringelser i miljøkvaliteten i klimasårbare fjorde, søer og vandløb. Der mangler en samlet strategi for at at sikre dansk natur og økosystemer i en varmere fremtid, herunder større og mere resiliente naturarealer med open-ended forvaltning.

Naturbeskyttelse

Mindst 17 % af landarealet inkl. ferskvandsområder er beskyttet	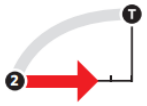	Reelt er mindre end 1 procent af Danmarks areal beskyttet af lovgivningen og forvaltet med biodiversitet som formål – og uden kommerciel produktion. Den samlede beskyttelse er således utilstrækkelig; det viser sig ved en fortsat tilbagegang i naturkvaliteten
Mindst 10 % af havarealet og kystområderne er beskyttet		På papiret er 18,1 % af det danske havareal er udlagt som beskyttede Natura 2000-områder, men reelt opfylder kun 4,8% af havarealet IUCNs standard for naturbeskyttelse iflg. ny undersøgelse. I langt de fleste tilfælde mangler områderne konkrete foranstaltninger, såsom restriktioner på fiskeri og/eller bundtrawl, for at reelt beskytte de udpegede habitater og/eller arterne. Der er udlagt seks mindre havstrategi-beskyttede områder i 2016.
Områder som er særligt vigtige for biodiversitet og økosystemtjenester og som er økologisk repræsentative er beskyttede	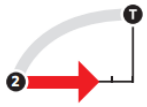	Mange vigtige og økologisk repræsentative naturområder på land er retligt beskyttede. Beskyttelsesniveauet er dog generelt utilstrækkeligt således at skadelige aktiviteter kan foregå lovligt i det beskytte naturområder. Der mangler i høj grad beskyttelse af vigtige skov-økosystemer, samt retligt beskyttelse af urørt statsskov og naturnationalparker. For det marine område mangler især beskyttelse af sandbanker og biogene rev, og en fyldestgørende marin kortlægning mangler. Videre mangler også beskyttelse af områder, herunder også habitater og arter, som ikke er inkluderede i Natura 2000-nætverket, f.eks. dyb blødbund, den pelagiske vandmasse, kelp, og hajer og rokker, som er i tilbagegang globalt.
Beskyttede områder er effektivt og ligeligt forvaltede	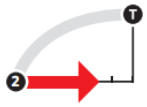	Generelt er beskyttede naturområder ikke effektivt beskyttet. Desuden forvaltes en række beskyttede naturområder i strid med de videnskabelige biodiversitetsanbefalinger. Mangelfuld overvågning, registrering og håndhævelse gør at beskyttelsen i flere tilfælde er utilstrækkelig. Også i 2. generations Natura 2000-planer er der mangler i forhold til at sikre en effektiv forvaltning både på land og i havområderne. For marine naturtyper og arter, såsom sandbanker, biogene rev, lavvandede bugter og marsvin mangler der bl.a. fortsat regulering af fiskeri, som er en af de store presfaktorer.

	Beskyttede områder er velforbundne og integrerede i bredere hav- og landskaber	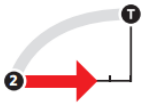	Med få undtagelser er de beskyttede områder på land små og spredt beliggende. Nationalparkernes potentielle betydning som store sammenhængende naturområder er udvandet. I udpegningsprocessen er der ikke gennemført analyser af økologisk sammenhæng i netværk af beskyttede havområder.
	Udryddelsen af kendte truede arter er forebygget		En stigende del af Danmarks vilde dyr, planter og svampe er i risiko for at uddø fra Danmark iflg. Rødlisten 2019. 4.439 arter, svarende til 41,6 % af alle vurderede arter, er rødlistede arter og dermed henført til en af kategorierne: *Regionalt uddøde (RE)*, *kritisk truede (CR)*, *truede (EN)*, *sårbare (VU)*, *næsten truede (NT)* eller hvor data er *utilstrækkelig (DD).* Det samlede antal af regionalt uddøde arter (RE) er steget fra 303 i 2010 til 389 i 2019. Et stigende antal EU-beskyttede arter har ikke vist fremgang jf. den seneste artikel 17-rapportering.
 Truede arter	Truede arters beskyttelsesstatus, særligt for arter med størst tilbagegang, er forbedret og opretholdt	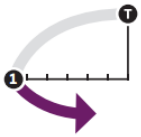	Den nye rødliste bekræfter resultater fra det nationale naturovervågningsprogram NOVANA og vurderingen af bevaringsstatus for arter og naturtyper efter Habitatdirektivet, som viser, at der fortsat er tab og forringelser af levestederne for vilde dyr, planter og svampe i alle de vigtigste økosystemer. For alle arter ses at 2,4 % af arterne er i fremgang, 11,3 % er stabile, 15,8 % er i tilbagegang og 18,1 % er ukendte. Det mangler en national rødliste for de fleste arter som lever i havområder, f.eks. bunddyr og alger, men de saltvandsfisk som er truede er ikke særligt beskyttede, f.eks. de hajer og rokker som er rødlistevurderede. Det mangler også f.eks. konkrete foranstaltninger for den kritisk truede centrale Østersø populationen af marsvin. Der mangler fortsat en velunderbygget national artsforvaltningsplan med klare prioriteringer og den nødvendige finansiering af indsatser samt håndtering af de mest betydelige årsager til arternes tilbagegang.
 Genetisk diversitet	Den genetiske diversitet hos de dyrkede planter, herunder socio-økonomisk og kulturelt værdifulde arter, er bevaret		Danmark indgår i den fælles nordiske genbank for plantemateriale NordGen. Fødevareplanter og deres vilde slægtninge og bevaringsstatus er blevet registreret og kortlagt. Der er nedsat et udvalg hvis hovedformål er at bevare gamle sorter
	Den genetiske diversitet hos husdyr og deres vildtlevende slægtninge, herunder socio-økonomisk og kulturelt værdifulde arter, er bevaret		Et bevaringsudvalg er blevet nedsat til at rådgive om, og fremme indsatsen til, bevaring af genressourcer hos oprindelige danske husdyr

	Strategier for minimering af genetisk erosion og beskyttelse af deres genetiske variation er udviklet og implementeret		Der er fremlagt en strategi for jordbrugets plantegenetiske ressourcer 2017-2020 samt en strategi for bevaring af den husdyrgenetiske ressource for 2016-2020. Der findes tilskudsordninger til bevaringsarbejdet med gamle danske husdyrracer og plantesorter
Økosystemtjenester	Økosystemer, som leverer grundlæggende tjenester herunder tjenester relateret til vand, og bidrager til sundhed, levebrød og trivsel, er genoprettet og beskyttet…	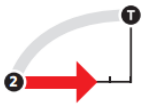	Der er stadig ingen egentlig dansk national biodiversitetsstrategi og handleplan (NBSAP) eller anden samlet plan og strategi for genopretning af økosystemtjenester, men flere steder etableres og genoprettes vådområder (fx Søborg Sø og Egå Engsø), der bidrager til kvælstofretention, rekreative oplevelser og levesteder for arter. Skovrejsning bidrager til kulstoflagring, visse steder grundvandsbeskyttelse og fx rekreative oplevelser. Alternativer til skovrejsning fx græsland eller mosaiknatur mangler stort set. Disse tiltag opvejer dog ikke biodiversitetens tilbagegang i Danmark. Derimod er der negativ udvikling for flere marine og landbaserede økosystemer og grundvand, der påvirkes negativt af øget kvælstofudledning og pesticider. Marine økosystemer påvirkes endvidere fysisk af især fiskeri og råstofindvinding.
	…under hensyntagen til kvinder, oprindelige folk og lokale samfund samt fattige og sårbare mennesker	---	Ikke vurderet
Naturgenopretning	Økosystemernes robusthed og bidraget fra biodiversitet til kulstoflagring er øget gennem bevaring og genopretning	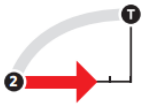	Der findes ikke et samlet overblik over gennemført naturgenopretning eller en samlet strategi eller koordineret indsats for naturgenopretning i Danmark. Der mangler fortsat en national biodiversitetsstrategi og handleplan (NBSAP). Skovrejsning
	Mindst 15 % af skadede økosystemer er genoprettet og bidrager derved til minimering af klimaforandringerne og til klimatilpasning samt bekæmpelse af ørkenspredning		Der er igangsat en række indsatser til naturgenopretning af blandt andet stenrev, strandenge, søer og seneste skove. For stenrev er det kun en brøkdel af tidligere opfiskede stenrev, som reetableres. Skovøkosystemer vil til en hvis grad blive genetableret, men efter 2020 og i utilstrækkeligt omfang. Midler afsat til genoprettelse af overdrev og græsland, men stadig kun i mindre omfang. I 2020 besluttedes to naturgenopretningsprojekter i form af såkaldte naturnationalparker på i alt 1900 hektar, men indholdet er endnu uafklaret.
Nagoya-	I 2015 er Nagoya-protokollen om adgang til genetiske ressourcer og ligelig fordeling af udbyttet derfra trådt i kraft	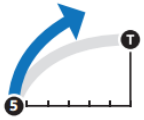	Underskrevet og ratificeret

	Nagoya-protokollen er operationel og i overensstemmelse med national lovgivning	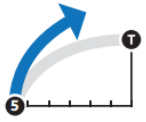	Implementeret i dansk lovgivning
National strategi	I 2015 har hver part udarbejdet en opdateret national biodiversitetsstrategi og handlingsplan	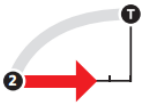	Den tidligere regering indmeldte i 2014 *Naturplan Danmark* som Danmarks strategi og handlingsplan for biodiversitet (NBSAP), men dens metoder og planer er utilstrækkelige. Desuden opfylder den ikke Biodiversitetskonventionens kriterier for NBASP. Den lovede Biodiversitetspakke i 2020 er af Regeringen udsat til 2021.
	Den nationale biodiversitetsstrategi er vedtaget og implementeret som et effektivt politisk instrument	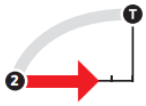	En FN-analyse fra 2016 viser, at Danmarks nationale biodiversitetsstrategi (Naturplan Danmark) er utilstrækkelig og ikke lever op til et eneste af de 20 Aichi-mål. Der er ingen reel chance for at en dansk NBSAP er vedtaget og implementeret i tide.
Oprindelige folks viden	Oprindelige folks og lokale samfunds traditionelle viden, opdagelser og metoder til beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af biodiversitet og deres traditionelle udnyttelse af biologiske ressourcer er respekteret og fuldt integreret i implementeringen af konventionen	---	Ikke vurderet, da målet er mere relevant i en grønlandsk kontekst end i en national dansk sammenhæng
Deling af viden	Den videnbase og de teknologier, der relaterer sig til biodiversitet, dens værdier, funktioner, status og trends, samt konsekvenserne af biodiversitetstab, er forbedret	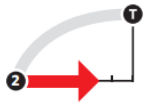	Der er fortsat store huller i vores viden om danske arter og biodiversitet. NOVANA-overvågningen er stort set den eneste systematiske og vedvarende overvågning af dansk biodiversitet. En forbedret kortlægning af de biologisk værdifulde skove er gennemført for offentligt ejede skove, men samtidig aflyst og endnu ikke igangsat for privatejede skove. Kortlægning af marine levesteder udvides løbende men er fortsat utilstrækkelig. ATLAS-undersøgelser af saltvandsfisk er undervejs.
	Den samlede viden om biodiversitet er bredt delt, overført og anvendt		Viden og data er blevet tilgængelige blandt andet via miljoeportalen.dk. En statslig artsportal er lanceret. Vi mangler endnu at se tilgængelig viden tilstrækkeligt anvendt i naturareal- og artsforvaltningen.

Finansiering

Mobiliseringen af finansielle ressourcer til at implementere den strategiske plan for biodiversitet for 2011-2020 er øget væsentligt fra niveauet i 2010

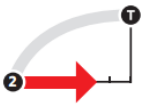

Danmarks biodiversitetsorienterede udviklingsstøtte har været kraftigt nedadgående siden 2015. Senest er det planlagt at afvikle støtten til GEF, som er en direkte finansieringskilde til FN's Biodiversitetskonvention. Der mangler opdaterede opgørelser over den samlede nationale finansiering af biodiversitetsindsatser, og finansieringen er utilstrækkelig. Støtten til IUCN er forøget igen.

5. Uddybende begrundelser for vurderingen

I vurderingen af biodiversitetsmålene i kapitel 4 er 5-trinsskalen illustreret som pile i forskellige farver. Neden for er vurderingen blot angivet som et tal for overskuelighedens skyld. Vurderingen følger denne 5-trinsskala:

5: På vej mod at opfylde målet inden 2020
4: På vej mod at nå målet i 2020
3: Fremskridt men ikke tilstrækkeligt til at nå målet i 2020
2: Ingen fremskridt overhovedet
1: Tilbageskridt i forhold til at nå målet

Aichi-biodiversitetsmål	**Vurdering 2020**	**Begrundelse**
Mål 1: Befolkningen er bekendt med de værdier, der knytter sig til biodiversitet	3	En EU-undersøgelse[5] af befolkningens kendskab til biologisk mangfoldighed viser, at kun 32 % af de adspurgte danskere ved hvad biodiversitet er. Det er en fremgang i på ca. 9 procentpoint, siden en lignende undersøgelse fra 2015[6], men fortsat langt under EU-gennemsnittet på 41 % og milevidt fra vores naboland Sverige hvor hele 73 % ved hvad biodiversitet er.
Befolkningen er bekendt med de skridt, de kan tage, for at beskytte og udnytte biodiversitet bæredygtigt	2	Hverken på Naturstyrelsens hjemmeside[7] eller på Miljøstyrelsens hjemmeside under "borgerindgang" [8] eller "biodiversitet"[9] findes oplysninger om de værdier, der knytter sig til biodiversitet. Oplysningsvirksomheden er rettet mod benyttelse og bekæmpelse. Der er ikke længere linket til relevant undervisningsmateriale, heller ikke på undervisningsministeriets hjemmeside[10]. Der findes i dag borger-rettet information, der skal gøre det lettere for borgerne at træffe et grønnere valg, også i forhold til naturen, på Miljøstyrelsens hjemmeside[11]. Desværre er det en light udgave, der ikke for alvor klæder borgerne på til at gøre en forskel. Der er endnu ikke gennemført en landsdækkende folkeoplysningskampagne eller tilsvarende, der over for befolkningen sætter fokus på værdierne ved biodiversitet eller hvad man kan gøre for at beskytte naturen.
Mål 2: Værdien af biodiversitet er integreret i nationale og lokale udviklings- og fattigdomsbekæmpelsesstrategier	2	Ifølge Regeringens udviklingspolitiske prioriteter 2020, skal strategien bidrage til at realisere FN's Globale Verdensmål frem mod 2030[12] og "Danmark skal tage lederskab for den grønne omstilling i verden – og hæve ambitionerne for klima, miljø og natur. Her er udviklingssamarbejdet et afgørende værktøj. "Desuden vil Regeringen "afsætte 40 mio. kr. til den Internationale Union for Naturbevarelse (IUCN), der bl.a. har projekter til at beskytte biodiversiteten i udviklingslande". Hvad der i et vist omfang relaterer sig til biodiversitet, falder under " Endelig er det en væsentlig prioritet for regeringen at gøre udviklingssamarbejdet grønnere på tværs af alle relevante indsatser". Der mangler dog fortsat en selvstændig og klart formuleret målsætning for indsatser for biodiversitet, og bæredygtig udnyttelse af økosystemer. Den finansielle tyngde af udviklingsbistanden kommer fortsat til at ligge på fattigdomsbekæmpelse, og en fattige række mega-biodiverse-lande er fortsat ikke i kategorien "prioritetslande". Samlet set vurderes det derfor, at værdien af biodiversitet er styrket men der mangler endnu klarere målsætninger der relaterer sig til Aichi-mål nr. 2.

Værdien af biodiversitet er integreret i nationale og lokale planlægningsprocesser	2	Værdien af biodiversitet indgår ikke i de nationale og kun i begrænset omfang i kommunale planlægningsprocesser.
Værdien af biodiversitet er på passende vis integreret i nationale regnskaber og rapporteringssystemer	1	Værdien af biodiversitet indgår ikke i de nationale regnskaber (som fx finansloven). I 2015 kom en bevilling (2015-2017) på finansloven til at få udarbejdet et grønt nationalregnskab[13]. Danmarks Statistik udgav i foråret 2017 *Grønt nationalregnskab for Danmark 2014-2015*, i tråd med internationale retningslinjer[14]. Flere vigtige forhold er imidlertid ikke medtaget, herunder biodiversitet, ændringer i økosystemer og kvælstofudvaskning. På trods af at regnskabet mangler disse vigtige områder, er det et skridt til kvalificering af vores viden og beslutningsgrundlag, når det drejer sig om sammenhængen mellem miljø, natur og økonomi. I finanslovsforslaget for 2019 er der ikke afsat penge til at udvikle og videreføre driften af det grønne nationalregnskab, hvorfor store dele af det fremover ikke vil blive ajourført og nuværende mangler ikke kan forventes udbedret. Det grønne nationalregnskab er ikke opdateret siden 2017. Miljøministeriet har givet støtte til udarbejdelsen af en dansk forskningsrapport, som giver en status over kortlægningen af økosystemer, økosystemtjenester og biodiversitet i Danmark[15]. I rapporten gives også en status over relevant viden og data for kortlægning af den økonomiske værdi knyttet til økosystemtjenester og biodiversitet. Det er et vigtigt skridt, til at kunne integrere værdier ved biodiversitet i det nationale regnskab. Rapporten understreger, at de danske analyser ikke har haft særligt fokus på brugsværdierne ved biodiversitet, men primært har fokuseret på eksistensværdien og andre ikke-brugsværdier. Rapporten findes her: http://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-251-300/abstracts/nr-276-nye-noegletal-paa-natur-og-miljoeomraadet-et-litteraturstudie-over-muligheder-og-begraensninger/. Stadig er der ikke taget skridt til en egentlig værdisætning af danske økosystemer og biodiversiteten i nationalregnskabet. Via Nordisk Ministerråd er der blevet udført et indledende udredningsarbejde om nordiske økosystemtjenester og deres samfundsværdi, hvilket i 2012 resulterede i en slutrapport[16] og i 2017 i en rapport om økosystemtjenester forbundet med kystnære, marine habitater[17]. Ingen af ovennævnte rapporter – og heller ikke den regionale rapport fra FN's "biodiversitetspanel", IPBES for Europa, har endnu fået Regeringen til at integrere værdien af økosystemtjenester og biodiversitet i nationale regnskaber.
Mål 3: Incitamenter og støtteordninger, som er skadelige for biodiversitet er elimineret, udfaset eller omdannet med henblik på at minimere eller undgå negative effekter	2	IEEP har i 2009 fået udarbejdet en metode til identifikation af miljøskadelige subsidier[18]. I 2015 blev rapporten "Naturpleje – en analyse af de udfordringer lodsejere og dyreholdere oplever"[19] udarbejdet. Men regeringen har endnu ikke iværksat en fuldstændig gennemgang af miljø- og naturskadelige subsidier og regler på tværs af sektorer. Der foreligger heller ikke en konkret plan med tidsfrister for, hvordan skadelige regler, subsidier og støtteordninger udfases, og erstattes af incitamenter og støtteordninger som enten gavner eller er uskadelige for den biologiske mangfoldighed. Træbiomasse til kraftvarme er afgiftsfritaget, hvilket er et skadeligt incitament for biodiversiteten - Det gælder ikke mindst landbrugssektoren, hvor den direkte landbrugsstøtte fra EU på årligt ca. 7 mia. kr. i høj grad fremmer en intensiv produktion, der har en række skadelige effekter for naturen. Desuden er der utilstrækkelige krav og incitamenter, samt eksempler på biodiversitetsskadelige og reelt unødvendige regler i fx Skovloven,

		som bør ændres eller skærpes. Der udmøntes støtte til biodiversitetsindsatser, som primært har andre formål (næringsstofsretention, ekstensivt skovbrug m.m.).
Positive incitamenter for beskyttelse og bæredygtig brug af biodiversitet er udviklet og anvendt	1	EU giver mulighed for, at op til 15 % af den direkte landbrugsstøtte kan overføres til miljø- og udviklingsformål under landdistriktsmidlerne. Men Danmark overfører kun 7 % i 2020/21. Ved at overføre 15 % kunne naturen få et markant løft. To mindre støtteordninger eksisterer til private skovejeres biodiversitetsindsatser. Omkring halvdelen af pengene bruges til urørt skov, men det politiske mål (fra Naturpakken) er blot 900 ha yderligere urørt privat skov, mod et behov på minimum 50.000 ha. Resten af pengene går til andre indsatser for biodiversitet, som ikke er lige så effektive som urørt skov. Folketinget vedtog en fiskeripakke i 2016, som gav forhøjede kvoter til kystfiskeri og tiltag for at fremme fiskeri med naturskånsomme redskaber, inkl. etablering af en mærkningsordning for skånsomt fangede fisk m.m. [20]. Der mangler større tilskudsordninger og konkrete incitamenter til at begrænse naturskadelige påvirkninger fra intensivt landbrug og skovbrug. Der mangler fortsat en overordning national handleplan strategi for beskyttelse og bæredygtig anvendelse af biodiversitet i Danmark. Der mangler fortsat en gennemgang af støtteordninger og incitamenter.
Mål 4: Regeringen, erhvervsliv og interessenter på alle niveauer har taget skridt til at opnå eller har implementeret planer for bæredygtig produktion og forbrug…	3	På europæisk niveau er der stigende fokus på bæredygtigt forbrug og produktion og den grønne pagt (Green Deal), som blev fremlagt af EU-Kommissionen i december 2019, understreger da også, at en klar forudsætning for at nå ambitionen om klimaneutralitet i 2050 er en omstilling til cirkulær økonomi. Derfor er en af hjørnestene i Green Deal Kommissionens Handlingsplan for Cirkulær Økonomi, som blev præsenteret i marts 2020. Denne plan følger op på Kommissionens tidligere handlingsplan fra 2015[21]. Herhjemme arbejdes der fortsat på implementering af initiativerne i den tidligere regerings Plasthandlingsplan og den politiske aftale for cirkulær økonomi. I den forbindelse er Det Nationale Plastikcenter blevet oprettet, som blandt andet har fået til opgave at igangsætte fire sektorsamarbejder med fokus på genbrug og genanvendelse af plastik. De fire sektorer omfatter landbrug, hotel- og restaurationsbranchen, bygge- og anlægsbranchen samt detailhandlen. Det er positivt, at der nu sættes gang i arbejdet med disse partnerskaber, men vi har stadig til gode at se, at der kommer forpligtende mål og reelle resultater ud af det. Den nuværende regering har i forståelsespapiret med støttepartierne angivet, at de ønsker fremme af en strategi for cirkulær økonomi og nævner flere områder, hvor de vil styrke indsatsen blandt andet ift. offentlige, grønne indkøb og en klogere affaldssortering[22]. Det er godt, at regeringen gerne vil understøtte det arbejde, der allerede sker i mange virksomhederne ift. at omstille til cirkulær økonomi, og der er i den grad brug for en stramning af den offentlige indkøbspolitik. Det er dog fortsat frivilligt for virksomheder og interessenter i øvrigt, om man vil inddrage biodiversitetshensyn i sin virksomhedsstrategi og produktion. Den nationale strategi for affaldsforebyggelse og affaldshåndtering er blevet udskudt fra 2018 til 2020. Den når derfor ikke at få betydning for Danmarks opfyldelse af Aichi-målene. Ressourcestrategien fra 2013[23] har dog skubbet til udviklingen i kommunerne, og mange kommuner har udrullet en øget kildesortering af husholdningsaffald. Dermed er den samlede genanvendelsesprocent steget fra 66-69 % fra 2013-2016, men den seneste affaldsstatistik for 2017 (der kom i september 2019) viser et fald i genanvendelsen til 68 %. Særligt et fald i genanvendelsen af bygge- og anlægsaffald samt haveaffald har påvirket genanvendelsesprocenten negativt[24].

		Der mangler fortsat fokus på kvalitet i genanvendelsen og mere ensrettede affaldsordninger. Efter vores overbevisning vil det kræve en betydelig indsats i en række kommuner, hvis Danmark skal nå målene for i ressourcestrategien. På trods af dette udkom regeringens erhvervs-klimapartnerskab for affald, vand og cirkulær økonomi i marts 2020 med en vision om at genanvende 90 % af alt affald i 2030. Hvis dette mål skal nås vil det kræve en omfattende omorganisering af affaldssektoren og en helt ny måde at producere og designe produkter på, og Klimarådet er således skeptisk overfor, hvorvidt der er vilje til at nå så ambitiøst et mål[25]. Samtidig er der ikke overensstemmelse mellem de ambitiøse genanvendelsesmål og investeringer i affaldsforbrændingsanlæg, og der er stadig ikke fremlagt en plan for udfasning af overkapaciteten på forbrændingsanlæggene.
...og holder effekterne af forbrug af naturressourcer godt inden for de økologiske grænser	2	Det danske forbrug af ressourcer er fortsat langt fra at være økologisk bæredygtigt. Danskerne overskrider landets biokapacitet svarende til 4,2 globale hektar pr. person[26],[27]. Danmark har et kraftigt overforbrug af naturressourcer, og i 2019 havde vi det 12. højeste økologiske fodaftryk pr. person på verdensplan og 3. højest i EU[28]. Hvis alle levede som danskerne, så ville vi nå Earth Overshoot Day allerede d. 28. marts – herefter er der blot overtræk på kontoen[29]. Der er derfor et påtrængende behov for en omlægning af vores produktion, og en massiv reduktion af vores forbrug. Vi skal fortsætte med at øge genbrug og genanvendelse, og selvom der politisk er gode toner både på EU-plan, fra regeringen samt fra erhvervslivet, så mangler vi stadig at se det omsat til reel og ambitiøs handling, som for alvor kan vende tallene.
Mål 5: Tilbagegangen i skovarealet er som minimum halveret og hvor muligt bragt tæt på nul	1	I alt er kun ca. 10.000 ha af det samlede danske skovareal på 625.000 ha afsat til natur og biodiversitet, som urørt skov. Med Naturpakken 2016 blev der i 2018 blevet udpeget yderligere 13.800 ha skov til urørt skov og anden biodiversitetsskov. Regeringen og støttepartierne har i juni 2020 indgået en aftale, som skal sikre yderligere 6.000 ha urørt skov og som samtidig stopper for den kommercielle skovhugst i 32 skove i Danmark, som den tidligere regering udpegede til urørt skov. I alt knap 30.000 ha. Forskerne anbefaler et minimum på 75.000 ha urørt skov[30]. Der mangler fortsat en landsdækkende kortlægning af naturmæssigt særligt værdifulde private skove, som grundlag for en vurdering af, om arealet af skove med betydning for biodiversitet bevares, øges eller forsvinder.
Tilbagegangen i naturlige levesteder er som minimum halveret og hvor muligt bragt tæt på nul	1	Kvaliteten af levestederne er generelt ringe og i fortsat tilbagegang. Senest da naturtilstanden blev vurderet i 2019, blev den konstateret ugunstig for langt de fleste lysåbne naturtyper og samtlige skovnaturtyper[31]. Af de 60 rapporterede naturtyper er 95 pct. i enten stærkt ugunstig eller moderat ugunstig bevaringsstatus. Det gælder alle skovnaturtyperne og alle de marine naturtyper, på nær Havgrotten på Bornholm, er ligeledes i ugunstig tilstand. Regeringen har ikke gjort det lovpligtigt at vurdere naturkvaliteten eller økosystemernes tilstand i de § 3-beskyttede naturområder, i skove uden for Natura 2000-områderne eller i det marine miljø[32]. Det totale areal af Danmarks natur- og kulturarealer, naturen under §3 og Natura 2000 beskyttelsen, er nogenlunde stabilt, men dækker over at arealet af nogle naturtyper øges mens arealet af andre daler.[33] Reelt er mindre end 1 procent af Danmarks areal beskyttet af lovgivningen og forvaltet med biodiversitet som formål – og uden kommerciel produktion.

		Siden 1994 har der været en klar positiv udvikling i antallet af vandløb med en god tilstand for smådyrene. I de vandløb, som løbende undersøges i overvågningsprogrammet NOVANA, er andelen af stationer med en faunaklasse, der er større end eller lig med 5 steget fra ca. 20 % i 1992 til omkring 60 % i dag. Specielt andelen af de højeste faunaklasser (6 og 7) er øget markant. Udviklingen synes dog at være stagneret de seneste 5-7 år.[34] Index for fisk og planter har kun været anvendt i få år, og der mangler derfor data til at kunne sige noget om udviklingen. Baseret på vandløbsovervågningen er status for vandløbsplanter at tilstanden "god" kan måles på 64 % af stationerne mens status for fisk er mere broget. For søer viser overvågningen, at klorofylindholdet generelt et gået tilbage, hvilket har givet en øget sigtdybde. I de lavvandede søer er antallet af plantearter og udbredelsen øget en anelse, mens der er meget begrænsede ændringer at se i de dybe søer. Stort set ingen ændringer i sammensætningen af fiskesamfundet er registreret i de undersøgte søer, mens der ses tendenser til at fiskene bliver færre og mindre.[35]
Degradering og fragmentering er betydeligt reduceret	2	Levestederne på land er fortsat generelt små, isolerede og stærkt påvirkede af næringsstoffer og intensiv arealudnyttelse, og der mangler hensigtsmæssig forvaltning eller pleje på majoriteten af de lysåbne lokaliteter, dødt ved, veterantræer og vand i skovene samt bevaring af kontinuitet i gamle skove. Omkring § 3-arealerne udgør anden natur 40% af arealet indenfor 100 m omkring de registrerede beskyttede naturområder. Intensivt landbrug udgør omgivelserne for 35 % af arealerne. Gødskning og sprøjtning på §3-arealer er netop blevet forbudt
Mål 6: Alle bestande af fisk, hvirvelløse dyr og vandplanter er forvaltet og udnyttet bæredygtigt, lovligt og gennem økosystembaserede metoder	2	Af EU's fælles fiskeripolitik[36] fremgår, at alt fiskeri skal ske, så der kan sikres *maksimalt bæredygtigt udbytte* (MSY) senest i 2020. Dette mål blev ikke opnået pga. mangel på politisk ambition. Der er en række bestande i de danske farvande, som er i fremgang. Rødspætte, søtunge i Nordsøen befiskes eksempelvis i overensstemmelse med MSY i 2018, ligesom det også er tilfældet for flere jomfruhummerbestande. Mange bestande overfiskes dog fortsat (fx Vestlig sild i Østersøen), og der mangler fortsat en MSY-vurdering for en stor del af arterne[37]. Flere arter efter hvilken Danmark fisker er i dårlig stand og hvor ICES' anbefaling i 2019 lå på 0 kvote. Det er tilfældet for den Østlige Torsk bestand i Østersøen, den Vestlige Sild i Østersøen, samt Kattegat Torsken. Alligevel blev der besluttet at vedtage en "bifangst" kvote for begge torsk bestande (2000 tons for den Østlige Østersø torsk og 130 tons for Kattegat Torsken) og en målrettet kvote for den Vestlige Sild i Østersøen (på 3.150 tons)
Genopretningsplaner og målsætninger er på plads for alle overfiskede arter	2	Ål fiskes fortsat trods en videnskabelig rådgivning som anbefaler nul-fangst[38]. Der mangler udpræget viden om tilstanden hos både en række kommercielle arter og især ikke-kommercielle arter. Der er genopretnings- og forvaltningsplaner på plads for flere overfiskede bestande. Til gengæld er der fortsat mange arter, for hvilke der ikke findes hverken bestandsrådgivning eller forvaltningsplaner (stenbider, havtaske, fjæsing m.fl.). EU's flerårige plan for Nordsøen og Østersøen er ikke overens med målet om at forvalte **alle** bestande så at der kan sikres MSY. Aktuelt sikrer hverken EU-regler eller danske regler tilstrækkelig beskyttelse eller genopretning af den stærkt truede bestand af europæisk ål på trods af, at den videnskabelige rådgivning anbefaler totalt fiskeristop.
Fiskeri har ingen betydende negativ effekt på truede arter og sårbare økosystemer	2	Bundslæbende redskaber er fortsat meget udbredte i danske fiskerier og flere danske fiskerier har høje bifangster af undermålere, fisk, bunddyr m.m. Muslinger fiskes med skrabere inkl. i naturbeskyttelsesområder og direkte på beskyttede naturtyper (biogene rev). Langsomt voksende bruskfisk som hajer og rokker er stort set forsvundet fra danske farvande som konsekvens af fiskeri. Bifangst af marsvin i garnfiskeriet er fortsat problematisk, særligt i Østersøen hvor bestanden er lille. En række havfugle er også særligt udsat for bifangst i garnfiskeriet især Edderfugl, Skarve og Lomvie[39]

Fiskeriets effekt på bestande, arter og økosystemer er inden for sikre økologiske grænser	2	Mange marine økosystemer er ekstremt sårbare over for og meget påvirket af bundslæbende fiskeri. Der mangler fortsat forbud mod brug af bundslæbende fangstredskaber, der skader arter og deres levesteder, i størstedelen af de 97 marine Natura 2000-områder. Naturtyper som sandbanker, lavvandede bugter m.fl. mangler fortsat beskyttelse og regulering af fiskeri. Fiskeri er fortsat en meget signifikant presfaktor på marine økosystemer og påvirker biodiversitet, fiskebestande, havets fødenet, havbundens tilstand m.m. Regulering af fiskeri i naturbeskyttelsesområder er så småt kommet i gang, og der er udpeget områder til beskyttelse af den bløde bund i Kattegat. Danmark har udarbejdet et indsatsprogram, der som del af forpligtelserne under EU's Havstrategidirektiv skal medvirke til at opnå god miljøtilstand i havet i 2020[40]. Indsatsprogrammet er på flere måder mangelfuldt/utilstrækkeligt. Indsatsprogrammet indeholder blandt andet seks områder i Kattegat (i alt 590 km^2) udpeget til beskyttelse af den bløde havbund. De seks havstrategi-områder bærer i høj grad præg af, at man har ønsket at begrænse deres påvirkning af fiskerimulighederne i Kattegat. Udpegningerne bidrager derfor ikke med megen beskyttelse mod eksisterende fiskeripåvirkninger. Yderligere udpegninger er på tegnebordet i Nordsøen/Skagerrak samt i Østersøen i farvandet omkring Bornholm. Hvis der etableres effektive naturbeskyttelsesområder i disse farvande på baggrund af et solidt videnskabeligt grundlag, vil disse sandsynligvis kunne bidrage betydeligt til forbedring af havnaturen i danske farvande.
Mål 7: Arealer med landbrug er forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biodiversitet sikres	2	Langt hovedparten af landbrugsarealet drives konventionelt med brug af sprøjtegift og kunstgødning. I 2018 blev 10,5 procent af det danske landbrugsareal drevet af 3.800 økologiske landmænd. Det svarer til 280.000 hektar. I 2020 forventer Landbrug og Fødevarer, at økologiarealet er på mindst 13 procent af landbrugsarealet. Der er fortsat meget stor interesse hos landmænd til at lægge om til økologi. Således steg det økologiske areal med 14 procent fra 2017 til 2018[41].
Akvakultur er forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biodiversitet sikres	1	Dambrug udledte ca. 630 tons kvælstof og havbrug ca. 410 tons kvælstof i 2018[42]. Der er fundet fejl i målemetoder, som i flere år har skabt et forkert skønmaleri af forureningstilstandene. I regeringens strategi for bæredygtig udvikling af akvakultursektoren i Danmark 2014-2020 redegøres ikke for miljøkonsekvenserne ved at øge produktionen[43]. På hav ligger der flere danske havbrug i indre farvande, der i forvejen er belastet af næringsstoffer (eutrofiering). Deres placering i disse miljøbelastede områder er problematisk i forholdt til opnåelse af Danmarks miljømål. Flere af de eksisterende havbrug mangler p.t. en placeringstilladelse og styrelsen ikke på nuværende tidspunkt har tilstrækkelig viden til at fastslå, om driften af de enkelte havbrug er i strid med habitatreglerne[44]. Ud over det satte Regeringen i 2019 stop for nye havbrug, samt udvidelsen af de eksisterende[45].
Arealer med skovbrug er forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biodiversitet sikres	2	§25 kortlægning gennemført i statsskovene men blev i 2018 aflyst af daværende regeringspartier hvad angår privatejede skove. Begrundelsen var økonomiske hensyn. De 18 % af skovarealet, der er statsskov, er certificerede efter både FSC og PEFC-standarderne. Under halvdelen af det samlede skovareal er certificeret som bæredygtigt i 2016. FSC: 137.146 ha (22 %)[46] og PEFC: 293.330 ha (47 %)[47]. Størsteparten af disse skove er dobbeltcertificerede. Certificeringen sikrer ikke i tilstrækkelig grad danske skoves biodiversitet. Udtag af ved til flisning til brug i biologisk energiproduktion er fortsat stigende og skaber bekymring for mængden af dødt ved i driftsskove. Seneste udgave af Skov og Plantager indikerer en svag men fortsat utilstrækkelig stigning i dødt ved[48].

		Certificeringsordningerne er pt. det bedste mål for, hvor stor en andel af produktionen, der sker på tilnærmede bæredygtige vilkår. Der pågår løbende et arbejde med at forbedre de forskellige certificeringsordninger indtil de er bæredygtige i et biologisk perspektiv. Afsatte midler til urørt privatskov er helt utilstrækkelige ift. forskernes minimumsanbefaling om udlæg af 55.000 hektar.
Mål 8: Alle forurenende stoffer er bragt til niveauer, der ikke er skadelige for økosystemfunktioner og biodiversitet	2	Miljøfremmede stoffer, der alene eller i samspil kan have en negativ effekt på arter og økosystemer, tæller blandt andet tungmetaller, pesticider, dioxiner og dioxinlignende stoffer som PCB, og grupper som lægemidler og nanomaterialer er kommet til. Både pesticider og gødskning påvirker arter og levesteder negativt[49]. I NOVANA overvågningsprogrammet bortfalder parameteren "effektmålinger af miljøfremmede stoffer i marine dyr/fisk"[50]. Pesticidstrategien for 2017 -2021[51] indeholder elementer, der dels kan medføre en negativ, dels en positiv udvikling for miljøet. For en række nedbrydningsprodukter, som ikke har pesticidlignende effekt, ikke relevante nedbrydningsprodukter, bliver grænseværdien hævet 7,5 gange. Det betyder, efter Miljøstyrelsens vurdering, at 5 – 7 midler som i dag ikke er godkendte, kan godkendes. En konsekvens er samtidig, at grænseværdien hæves med 7,5 gange for alle produkter, der opfylder betingelserne. Der er færre af de værste pesticider i brug. Alligevel er presset på naturen på samme høje niveau som for 15 år siden. Det skyldes, at der stadig sprøjtes ca. 3 gange om året med normaldosis på alle marker. Tallene for behandlingshyppighed ligger stadig langt over de mål, der blev fastlagt for mange år siden, og behandlingshyppigheden er steget fra ca. 2,5 i 2012 til 3,1 i 2017. Indførslen af belastningsindekset til afløsning af behandlingshyppigheden, har medført at tallene for belastningen er i tråd med målene fra den forrige pesticidhandlingsplan (baseret på salgstal – ikke forbrugstal). I takt med at der analyseres for flere pesticidrester i grundvandet findes mange i grundvandet. I grundvandsmonitereingen blev der i 2018 fundet pesticidrester i 62,8% af indtagene og 26,4% var over grænseværdien. Det betyder, at vandkvaliteten i vandløb og søer i højere grad er påvirket af en lang række forskellige stoffer der tilføres via grundvandet. Brugen af pesticider udgør ikke alene et problem for grundvand og overfladevand. Anvendelsen påvirker også biodiversiteten[52].
Overskud af næringsstoffer, bragt til niveauer, der ikke er skadelige for økosystemfunktioner og biologisk mangfoldighed.	1	De boringsnære beskyttelsesområder (BNBO), som er de arealer, der ligger lige over kildepladserne til vores drikkevand, er nu beskyttet af et sprøjteforbud på landbrugsjorderne. Det vil beskytte en stor del af drikkevandet mod nedsivning af sprøjtegift. Et lovforslag om forbud mod gødskning og sprøjtning i §3-områderne er lige nu i høring og forventes vedtaget i denne Folketingssamling. Direktivet om bæredygtig brug af pesticider er mangelfuldt implementeret i forhold til brug af pesticider i Natura 2000-områder. Der mangler endnu en plan for reduktion af ammoniak fra husdyrbrug. Opstrammende lovgivning forventes dog vedtaget i 2021. Samlet set, med den øvrige industrielle forurening, herunder forureningen fra energiproducerende anlæg baseret på fossile brændstoffer, biomasse og affald, samt udledningerne fra trafikken, kan udledningerne ikke siges at være bragt til et niveau der ikke påvirker biodiversiteten.

		Udledningen af kvælstof (N) til havet skal reduceres fra et niveau i 2015 på ca. 57.000 til 42.000 t N per år for at skabe det nødvendige grundlag for at opnå god økologisk tilstand jf. EU's Vandrammedirektiv. Beregninger af forskere fra KU[53] viser, at Landbrugspakken, modsat hvad regeringen havde lovet har ført til en merudledning merudledning af kvælstof og fosfor, og der derfor i 2021 vil udledes et sted mellem 62-66.000 t N til havet. Det efterlader et indsatsbehov på mellem 20-24.000 t N for at nå målsætningen på 42.000 t N. Og hertil kommer at de analyser der ligger til grund for udlednings-tallene, har vist sig at være behæftet med fejl, formentlig helt tilbage fra 2010. Dette medfører at de årlige kvælstofudledninger formentlig vil ligge ca. 13% højere end tidligere målt. Selv hvis den optimistiske baseline medregnes, vil der være langt til at nå målet. Indsatsbehovet kan være endnu større end forudsat i landbrugspakken; dels er det meget usikkert, om landbrugspakkens ændring af marginaludvaskningens størrelse ved øget gødskning er korrekt, eller denne er betydeligt større. Dels skal underestimeringen af kvælstofudledningen som følge af fejlanalyser indarbejdes. Og dels kan klimaændringerne fordre et større indsatsbehov. Endvidere er det nødvendigt at se på, hvorvidt beregningerne af udledningen skal justeres, så der netop tages højde for klimaændringerne. Vores estimat på det grundlag er, at udledningen er op mod 4.000 tons større end det nuværende estimat af udledningen. Med landbrugspakken blev der besluttet en række virkemidler. Imidlertid er de ikke implementeret som forudsat. Dermed har Landbrugspakken ikke blot før til øget udledning, men har også afstedkommet en udskydelse af indsatsen. Da naturens regenerering tager længere tid jo længere tid, den er belastet, øger det også indsatsbehovet. Opgørelsen på 42.000 tons for at opnå god økologisk tilstand, må derfor antages at skulle ændres, så belastningen skal være mindre. I dag opfylder 2 ud af 119 kystvandområder målet om god økologisk. Udledningen af fosfor (P) til vandmiljøet skal reduceres. Landbrugspakken forudsatte fosforlofter for udbringning af husdyrgødning. Der mangler fortsat en stillingtagen til en tilstrækkelig skærpelse af disse lofter til hovedparten af de danske søer. Med landbrugspakken er ammoniakbelastningen desuden øget. Estimater peger på, at der er tale om en ammoniakbelastning på 400 tons. I dag er tålegrænsen overskredet for stort set alle naturtyper, hvor belastningen stammer fra ammoniak[54]. KU/IFRO vurderer[55], at ammoniakudledninger fra landbruget, der er den primære kilde, i 2020 vil være nedbragt mellem 21 og 23 % i forhold til 2005, hvilket er tæt på det danske mål om en reduktion på 24 %. Der mangler vedvarende pleje af de ca. 375.000 ha plejekrævende lysåben natur[56], hvilket gør naturtyperne mere sårbare for forhøjede næringsstofniveauer.
Mål 9: Invasive arter er identificerede og prioriterede	5	Nye og prioriterede arter er beskrevet i en analyse af de invasive arters spredningsveje fra 2014[57]. EU's liste over arter, der skal bekæmpes, omfatter nu 49 arter. Heraf forekommer 19 af arterne i Danmark[58]. I tillæg hertil har Danmark en liste over invasive arter, som indeholder 130 arter (delvist overlap med EU's artsliste)[59].
Spredningsveje er identificerede og prioriterede	5	Er beskrevet i ovenfor nævnte analyse fra 2014.
Prioriterede arter er under kontrol eller udryddet	1	Udryddelse af mårhund er opgivet. Man har ligeledes opgivet at udrydde Rynket Rose og minken. Trods større indsatser udgør minken fortsat store og reelle problemer lo-

		kalt, for særlig de jordrugende fugle. Andre invasive arter på Sortlisten er bedre under kontrol, men det er ikke muligt at hindre spredningen. Bekæmpelse af rynket rose og arterne af pileurt er utilstrækkelig og ineffektiv.
Indsatser for forvaltning af spredningsveje er på plads med henblik på at forebygge invasive arters introduktion og etablering	3	Europa-Parlamentet har vedtaget en forordning om håndtering af invasive arter, der er direkte bindende for medlemsstaterne (april 2014). Forordningen er bekendtgjort i Danmark i BEK nr. 1088 af 18/07/2016: Bekendtgørelse om forebyggelse og håndtering af introduktion og spredning af invasive ikkehjemmehørende arter. I 2017 er der udarbejdet en revideret handlingsplan for håndtering af invasive arter, omfattende tiltag for arter at EU og national betydning[60]. Handelsforbud indføres for rynket rose. Bekæmpelse og dermed spredning utilstrækkelig for en række arter.
Mål 10: I 2015 er de forskellige typer pres fra menneskelige aktiviteter på koralrev og andre sårbare økosystemer påvirket af klimaforandring eller havforsuring minimeret med henblik på at bevare deres integritet og funktioner.	2	En række marine og terrestriske naturtyper og arter er påvirket af klimaforandringerne, især rev, klitter og klitheder er udsatte[61]. Udledning af næringsstoffer fra landbruget er en yderligere presfaktor. Østersøen og fjorde (fx Limfjorden) er truet af klimaforandringer blandt andet fordi varmere vandtemperaturer kan ændre artssammensætningen og øge omsætningen og dermed iltforbruget, og fordi der med tiden kommer øget nedbør og dermed større næringsstofudvaskning, som kan medføre algeopblomstring og dermed iltsvind[62]. Det er endnu usikkert, hvor stor en betydning forsuring af danske marine økosystemer vil få[63]. En ny gødskningslov er vedtaget som konsekvens af Landbrugspakken fra 2016, hvorved de reducerede gødskningsnormer blev fjernet. Som konsekvens heraf forventes øget udbringning af gødskning på markerne. Det er hensigten, at der skal kompenseres for denne ekstra kvælstofudledning gennem målrettet regulering og frivillige aftaler om eksempelvis udtagelse af landbrugsjord til minivådområder. Frem mod udgangen af 2021 skulle dette årligt nedbringe udledningen af kvælstof med 2.450 ton. Målet er dog langt fra nået. Miljøstyrelsen opgjorde pr. november 2019[64] at der hidtil var opnået en reduktion på 719 tons og der er ikke noget der tyder på at landbruget kommer bare i nærheden af målet inden for fristen. Effekten af de tænkte afværgeforanstaltninger er dog usikker, da der fortsat er uklarhed om tidsperspektivet og konstruktionen af disse ordninger. En ny international evaluering[65] af de danske kvælstofmodeller underbygger de danske modellers vurdering af, at der er behov for at sænke landbrugets udledninger af kvælstof, og påpeger samtidig på at yderligere reduktioner kan blive nødvendige. Strandenge og andre lavtliggende naturtyper er også truet af klimaforandringer, som potentielt vil medføre en stigning af havniveauet og dermed (oftere) oversvømme områderne[66]. Selv om de fleste strandenge og klitter er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, mangler der en indsats for at sikre strandenge som naturtype og levested på langt sigt. Gennem Naturpakken 2016 er der vedtaget et LIFE-projekt på Samsø, der skal fremtidssikre strandenge mod havstigninger ved at inddrage bagvedliggende arealer i forvaltningen. Andre strandenge i Danmark er ikke inkluderet. Der tages ikke højde for i planlægning eller beskyttelse eller kystsikringsstrategier at mange strandenge i fremtiden vil blive oversvømmede mere permanent pga havstandsstigninger.
Mål 11: Mindst 17 % af landarealet inkl. ferskvandsområder er beskyttet	2	Ca. 10 % er beskyttet som såkaldte § 3-områder, der dækker naturtyper som søer og vandhuller, moser, ferske enge, strandenge og strandsumpe, heder, overdrev og vandløb. 8,3 % er Natura 2000-områder, hvoraf knap en tredjedel af arealet udgøres af habitatnaturtyper, mens resten af områderne består af bebyggelse, landbrug, veje

		og produktionsskov. Der er et stort overlap i arealerne, der er omfattet af de forskellige typer af beskyttelse. 378 af 1.843 de fredede naturområder lever op til IUCN's internationale kriterier for beskyttede naturområder. Reelt er mindre end 1 procent af Danmarks areal beskyttet af lovgivningen og forvaltet med biodiversitet som formål – og uden kommerciel produktion og samlet set er beskyttelsen utilstrækkelig; det viser sig ved en fortsat tilbagegang i naturkvaliteten.
Mindst 10 % af havarealet og kystområderne er beskyttet	1	Kun 4,8% af det danske havareal IUCNs standard for naturbevarelse i flg. en ny gennemgang af 332 beskyttede havområder i Danmark[67]. 134 af områderne opfylder ikke IUCNs standard, pga især manglende beskyttelse mod fiskeri med bundtrawl eller fordi forvaltningen af særlige arter eller naturtyper vurderes at være utilstrækkelig. Den samlede vurdering i flg denne undersøgelse er, at i alt 508.630 ha marint areal opfylder IUCNs standard. Det officielle tal er 18,3 procent, men er dermed ikke retvisende.
Områder som er særligt vigtige for biodiversitet og økosystemtjenester og som er økologisk repræsentative er beskyttede	2	Der er stor forskel på graden af beskyttelse i de marine Natura 2000-områder, og i mange tilfælde er det reelt kun en mindre del af arealet, der er beskyttet mod fiskeri og/eller bundtrawl (se nedenfor). Hidtil er det kun for rev og boblerev, at der er igangsat fiskeriregulering og ikke for øvrige habitattyper (fx sandbanker og biogene rev). Regulering forventes dog udvidet til flere revområder i årene fremover. Hertil kommer seks beskyttede områder i Kattegat (i alt 590 km^2) udpeget i 2016 for at beskytte den bløde havbund som led i Havstrategiens indsatsprogram. Beskyttelsen inkluderer forbud mod brug af bundtrawl, dumpning af oprenset sand og grus og indvinding af råstoffer.[68] Disse seks områder bærer i høj grad præg af, at man har ønsket at begrænse deres påvirkning af fiskerimulighederne i Kattegat og udpegninger bidrager derfor ikke betydeligt med beskyttelse mod eksisterende fiskeripåvirkninger.
Beskyttede områder er effektivt og ligeligt forvaltede	2	Naturbeskyttelsesloven giver en umiddelbar, men ikke permanent beskyttelse af de naturområder, der er omfattet af lovens § 3. Naturtypernes kvalitet er fortsat under pres, som konsekvens af utilsigtet påvirkning med næringsstoffer, pesticider eller manglende pleje og utilstrækkelig administration. En lovændring er netop vedtager der forbyder gødskning og sprøjtning i §3 områderne. Når dette træder i kraft i 2022 vil det håndtere den direkte, men ikke den indirekte påvirkning. Over 56 % af habitatnaturtyperne ligger uden for Natura 2000-områderne[69]. I 2018 har den tidligere regering over for EU Kommissionen lagt op til at udtage ca. 30.000 hektar af Natura 2000-områderne, overvejende fuglebeskyttelsesområder, og samtidig udpege andre godt 30.000 ha, overvejende habitatområder. Gennemføres dette initiativ i dets nuværende udgave, vil det indebære meget væsentlige forringelser for fuglearter, hvis levesteder er beskyttede af fuglebeskyttelsesdirektivet. Udpegningen af habitatområder for en række hidtil beskedent repræsenterede habitatnaturtyper vil være et fremskridt.
Beskyttede områder er velforbundne og integrerede i bredere hav- og landskaber	2	Der findes kun ca. 10.000 ha beskyttet urørt skov og dertil kommer urørt skov under indfasning: Fra den tidligere regerings naturpakke ca. 16.000 ha, samt de ca. 6.000 ha., som regeringen og støttepartierne i juni 2020 har indgået en aftale om. Aftalen stopper samtidig for den kommercielle skovhugst i 32 skove i Danmark, som den tidligere regering udpegede til urørt skov**.** Langt størstedelen af skovene er produktionsskov uden tilstrækkelig beskyttelse af biodiversiteten. Der mangler i høj grad beskyttelse af vigtige skovøkosystemer i Danmark. Fx mangler mindst 50.000 ha privat skov, som udgør vigtige levesteder for truede den nødvendige beskyttelse. Foreløbig er mindst 7,2 % af det danske havareal blevet kortlagt primært inden for allerede udpegede Natura 2000-områder[70]. Vigtige naturtyper som boblerev og stenrev er indeholdt i Natura 2000, men da den generelle kortlægning i danske farvande

		ikke er fyldestgørende, er det svært at vurdere, hvor økologisk repræsentative de Natura 2000-beskyttede områder er. Vidensgrundlag for fordelingen af de bentiske samfund og en lang række rødlistearter er sporadisk for den danske del af Nordøen, Skagerrak og Østersøen omkring Bornholm. Viden om hvordan de eksisterende samfund kan udvikle sig under beskyttede forhold, er tilsvarende mangelfuld, og endelig må der forventes klimarelaterede ændringer i fremtiden i takt med øget vandtemperatur og vandstandsstigninger. Der er fortsat omfattende mangel på data[71]. De beskyttede områder på land er økologisk repræsentative, men der mangler en effektiv, evidensbaseret forvaltning. Den fortsatte tilbagegang i habitatnaturens kvalitet taler sit tydelige sprog. Anden generation af Natura 2000-planer for Danmarks Natura 2000-områder udgør et væsentligt grundlag i den danske naturforvaltning. Hver plan indeholder en langsigtet målsætning for naturen i området og en indsats, der skal gennemføres i planperioden (2016-21).[72] Manglende pleje er et generelt problem, og den manglende sammenhæng mellem de mange små §3-områder, og Natura 2000-områderne er i modstrid med effektiv forvaltning[73]. Mangelfuld overvågning, registrering og håndhævelse gør at beskyttelsen er utilstrækkelig. På det marine område er der vedtaget naturplaner for Natura 2000-områderne. Lovbestemt regulering af fiskeri på og omkring udpegede marine naturtyper findes kun for rev og boblerev. Der mangler fortsat specifik regulering af forskellige former for fiskeri på rev og boblerevsforekomster (inkl. bufferzoner) i en betydelig andel af Natura 2000-områderne[74,75]. Ingen tilsvarende tiltag er endnu udarbejdet for sandbanker, biogene rev eller andre marine habitater[76]. Det er ligeledes besluttet, at max 15 % af et Natura 2000-område må påvirkes af muslingeskrab[77]. Der er ikke gennemført specifikke analyser af konnektivitet forud for udpegning af de marine beskyttede områder. Med få undtagelser er de beskyttede områder på land små og spredt beliggende. Nationalparkernes potentielle betydning som store sammenhængende naturområder er udvandet. Der er ingen særlige regler for naturindholdet i parkerne. Kommunerne har allerede eller er i gang med at udpege arealer til Grønt Danmarkskort, der viser, hvor den eksisterende natur findes og hvor der i fremtiden kan etableres ny natur. Målet på langt sigt er at skabe mere sammenhæng i naturen på land. Det Grønne Danmarkskort er dog ikke bindende eller forpligtende, og der er ikke særlige virkemidler til realisering af ny natur inden for det Grønne Danmarkskort.[78]
Mål 12: Udryddelsen af kendte truede arter er forebygget	1	Alle arter, der findes i Danmark, skal i princippet vurderes ud fra Rødlistens kriterier. Det er ca. 35.000 arter i Danmark (mikroorganismer mv. ikke medtaget). Antallet af behandlede arter er 13.276 arter i den seneste rødlistevurdering (Rødliste 2019). Andelen af truede arter, der er henført til kategorierne *kritisk truet (CR), truet (EN)* eller *sårbar (VU),* er faldet fra 18,7 til 17,3 % af de vurderede arter. Dette kan dog ikke tolkes som et tegn på en positiv udvikling for arterne. Flere arter end i Rødliste 2010 er nemlig nu endt i kategorien *utilstrækkelig data (DD)* på grund af mangelfuld viden[79].
Truede arters beskyttelsesstatus, særligt for arter med	1	Rødlistevurderingerne har dokumenteret, at en stor del af Danmarks vilde dyr, planter og svampe stadigvæk er i risiko for at uddø fra landet. Resultatet er at 4.439 arter, svarende til 41,6 % af alle vurderede arter, er rødlistede arter og dermed henført til

størst tilbagegang, er forbedret og opretholdt.		en af kategorierne: *Regionalt uddøde (RE)*, *kritisk truede (CR)*, *truede (EN)*, *sårbare (VU)*, *næsten truede (NT)* eller hvor data er *utilstrækkelig (DD)*. Dette overordnede billede svarer stort set til resultatet af den sidste rødlistevurdering fra 2010. Det samlede antal af regionalt uddøde arter (RE) er steget fra 303 i 2010 til 389 i 2019. De vigtigste levesteder for rødlistede arter er ligesom i 2010 skove og græsland, noget overraskende efterfulgt af agerland. Det er dog ikke de intensivt drevne marker der huser truede arter, men derimod gamle solitære træer og sten, som man finder i agerlandets alléer, stendiger og græsningsarealer. Skovtilknyttede arters levesteder er stadig mangelfuldt og generelt en underrepræsenteret beskyttet naturtype. EU-beskyttede arter og deres levesteder har ikke vist fremgang jf. den seneste artikel 17-rapportering: Af de 60 rapporterede naturtyper er 95 pct. i enten stærkt ugunstig eller moderat ugunstig bevaringsstatus og af de 84 rapporterede arter er 57 pct. i stærkt eller moderat ugunstig status. Alle EU-beskyttede skovhabitatnaturtyper er i stærkt ugunstig bevaringsstatus. Den eneste EU-beskyttede havhabitatnaturtype i gunstig tilstand er havgrotten på Bornholm[80]. For artsgrupperne karplanter, padder, bier, dagsommerfugle og slørvinger (dog kun 2 arter) er en særlig stor andel af de vurderede arter i tilbagegang (> 50 % af arterne). Men også for fugle, torbister, træbukke og græshopper er en stor andel af arterne i tilbagegang (> 33 %). Udarbejdelsen af en national *handlingsplan* for truede arter er droppet. I stedet er en national biodiversitetspakke på vej.
Mål 13: Den genetiske diversitet hos de dyrkede planter, herunder socio-økonomisk og kulturelt værdifulde arter, er bevaret	3	Danmark har tilsluttet sig den Internationale Traktat for Plantegenetiske ressourcer, der trådte i kraft i 2004, og skal løbende indrapportere national status hertil, hvilket sidst skete i 2016[81]. Danmark indgår i den fælles nordiske genbank for plantemateriale NordGen[82]. I 2010 er gennemført en registrering og kortlægning af fødevareplanternes vilde slægtninge og deres bevaringsstatus[83]. I august 2017 udkom regeringens strategi for jordbrugets plantegenetiske ressourcer 2017-2020[84], som afløser tidligere strategi og handlingsplaner på området. Udvalget for plantegenetiske ressourcer var ikke enige om at støtte op om strategien på baggrund af en vurdering af, at de nødvendige visioner og ønsker for strategien ikke er opfyldt.
Den genetiske diversitet hos husdyr og deres vildtlevende slægtninge, herunder socio-økonomisk og kulturelt værdifulde arter, er bevaret	3	Landbrugsstyrelsen kan søges om tilskud til demonstrationsprojekter om bevaring og bæredygtig udnyttelse af plantegenetiske ressourcer[85]. I 2013 blev der nedsat et Bevaringsudvalg som rådgiver Miljø- og Fødevareministeriet i spørgsmål om bevaring af genressourcer hos oprindelige danske husdyr og med at fremme den fælles danske bevaringsindsats[86]. I 2016 kom en strategi for Bevaringsudvalgets arbejde for perioden 2016-2020[87]. Den konkrete bevaringsindsats er overvejende baseret på en frivillig indsats finansieret via tilskud. På finansloven for 2016 var der bevilliget 7,7 mio. kr. til arbejdet med at bevare jordbrugets husdyr- og plantegenetiske ressourcer. Midlerne deles nogenlunde ligeligt mellem husdyr og planter. Bevaringsudvalget påpeger i deres strategi, at overvågningen af de genetiske ressourcer for fjerkræ er mangelfuld og at avlshundyrbestandene af kvæg, svin, heste, får og geder er truet ifølge FAO's definition.
Strategier for minimering af genetisk erosion og beskyttelse af deres genetiske variation er udviklet og implementeret	3	

		I både *Strategi for jordbrugets plantegenetiske* ressourcer *2017-2020* og Bevaringsudvalgets strategi 2016-2020, er der udlagt planer for det videre arbejde. Samlet set, kan strategierne ikke siges at være implementeredt, særligt ikke sidstnævnte.
Mål 14: Økosystemer, som leverer grundlæggende tjenester herunder tjenester relateret til vand, og bidrager til sundhed, levebrød og trivsel, er genoprettet og beskyttet…	2	I 2015 er der gennemført en kortlægning og vurdering af tilstanden af de danske økosystemer og 16 relevante økosystemtjenester (forsyningstjenester, reguleringstjenester og kulturelle tjenester) på baggrund af den eksisterende viden[88]. Denne kortlægning er i 2017 blevet suppleret med metodeudvikling til geografisk kortlægning og økonomisk værdisætning af biodiversitet og økosystemtjenester[89]. Der findes fortsat ikke et overblik over naturgenopretningsindsatserne i Danmark, og der er ikke vedtaget en national plan for genopretning af økosystemer, der leverer essentielle tjenester til samfundet. Der er i landdistriktsprogrammet afsat midler til forskellige typer af projekter, der vil have positiv effekt på forskellige økosystemtjenester, fx etablering af vådområder og udtagning af lavbundsjorder af drift[90].Regeringen har sammen med De Radikale, SF, Enhedslisten og Alternativet indgået aftale om på finansloven at afsætte 200 mio. kr. årligt og 2 mia. kr. samlet i perioden 2020-2029 til udtagning af landbrugsjord. Skov bidrager til flere økosystemtjenester fx kulstoflagring, i visse tilfælde grundvandsbeskyttelse og rekreation. Danmarks skovareal er opgjort til 627.338 ha eller 14,6%. af landets areal. I forhold til de seneste opgørelser er skovarealet svagt stigende. Den største del af skovarealet er dækket af løvskove (43%), dernæst nåleskove (38%). Generelt har større sammenhængende og løvskove med lang kontinuitet har størst værdi for biodiversiteten i Danmark. Det samlede kulstoflager i skovenes levende vedmasse (stammer, grene og rødder samt nåletræernes levende nåle) er beregnet til 41,2 mio. tons, svarerende til 65,6 tons per ha. Skovene har siden 1990 øget lagret af kulstof i træernes levende biomasse med 10,6 mio. tons svarende til at fjerne 39,0 mio. tons CO2 fra atmosfæren. Af skovenes samlede kulstoflager i levende biomasse er 59% lagret i løvtræ, mens 41% er lagret i nåletræ. 39 % af det samlede skovareal er beliggende på arealer, hvor der er særlige drikkevandsinteresser[91]. Det er uændret i forhold til 2014. Skoven som økosystem er dog ikke beskyttet i tilstrækkelig grad i lovgivningen. Der stilles ingen særlige krav til driften af private skove, som udgør ca. 70 % af skovarealet. Områder med særlig drikkevandsinteresse uden for skovområder er ikke tilstrækkelig beskyttet mod sprøjtning og gødskning. Med Landbrugspakken blev de sprøjte- og gødskningsfrie randzoner ophævet[92]. På det kommunale niveau ses enkeltstående positive initiativer som fx Aarhus Kommunes indsatsplan for grundvandsbeskyttelse ved Beder, der indeholder et forbud mod at bruge sprøjtegifte i de boringsnære beskyttelsesområder[93].
… under hensyntagen til kvinder, oprindelige folk og lokale samfund samt fattige og sårbare mennesker	-	De marine økosystemer er utilstrækkeligt beskyttet og flere bestande af konsumfisk udnyttes på et niveau, der ikke er bæredygtigt. Konsumfisk som fx europæisk ål er stærkt truet[94]. Samtidig er det fortsat udbredt at anvende fangstmetoder, der har langvarige, negative effekter på levesteder i havet, se også vurdering under mål 6. Alt i alt viser den tilgængelige viden få tegn på tilstrækkelig fremdrift til at nå dette mål i 2020, og det ser ikke ud til, at der er et nationalt fokusområde om natur og sundhedsfremme rettet mod fattige eller andre sårbare grupper. Ikke vurderet for Danmark.

Mål 15: Økosystemernes robusthed og bidraget fra biodiversitet til kulstoflagring er øget gennem bevaring og genopretning	2	Der er ikke udviklet eller besluttet et sæt af indikatorer for, hvordan økosystemernes robusthed udvikler sig. Mange af naturtyperne er under stadig negativ påvirkning, der ændrer artssammensætninger og sætter økosystemerne under pres[95] , Danmarks Statistik har i 2019 igangsat arbejde med at udvikle indikatorer på FNs bæredygtighedsmål. Disse er dog ikke færdige ved udløbet af Aichi-målperioden, og de kan ikke erstatte Aichimål. Der er ikke etableret en baseline[96], og der findes ikke et samlet overblik over gennemført naturgenopretning for hele landet[97] eller en samlet strategi eller koordineret indsats for naturgenopretning i Danmark.
Mindst 15 % af skadede økosystemer er genoprettet og bidrager derved til minimering af klimaforandringerne og til klimatilpasning samt bekæmpelse af ørkenspredning	3	I 2015-2016 blev der igangsat en række lavbundsprojekter i danske kommuner, der skal genoprette vådområder. Flere af dem finansieres under EU's landdistriktsprogram og har til hovedformål at oplagre kulstof. Hensigten er, at lavbundsprojekterne har reduceret drivhusgasudledningen med ca. 33.000 tons CO_2 -ækvivalenter inden 2017 og yderligere ca. 35.000 tons i perioden 2017-2020. Hertil er afsat 65 mio. kr. årligt.[98] I Tørkepakken fra 2018 blev der afsat 150 mio. kr. til multifunktionel jordfordeling (MUFJO). Her prioriteres projekter, som opfylder mål inden for Natura 2000, klima og vandmiljø. Med finanslovsaftalen for 2020 er der afsat 200 mio. kr. årligt over de næste 10 år, til ekstensivering af landbrugsjord med klima-, miljø- og naturformål, gennem multifunktionel jordfordeling. Aftalen sigter særligt mod kulstofholdige lavbundsjorder. Hvert år etablerer Naturstyrelsen ca. 200 hektar ny statsskov. Det langsigtede mål er, at skovlandskaber dækker 20-25 pct. af Danmarks areal inden udgangen af det 21. århundrede. Der var i 2017 afsat i alt 35 mio. kr. i tilskud til privat skovrejsning men beløbet er faldende. Målet er, at det danske skovareal vokser til 20 % af det samlede areal i Danmark [99]. Skovrejsning kan på kort sigt ikke erstatte en genopretning af naturlige danske skovøkosystemer. Der bør i meget højere grad gives støttemuligheder for at øge skovarealet gennem naturlig succession – evt. med naturlig dynamik. Sådanne områder kan opnå fredskovsstatus. Juni 2020 blev det besluttet at ud over udlægningen af 13.800 hektar urørt skov og anden biodiversitetsskov, udlægges yderligere ca. 6.000 ha urørt statsskov, samt der indføres et fældningsstop, samt en ekstern følgegruppe af eksperter.
Mål 16: I 2015 er Nagoya-protokollen om adgang til genetiske ressourcer og ligelig fordeling af udbyttet derfra trådt i kraft	5	Protokollen er underskrevet og ratificeret.
Nagoya-protokollen er operationel og i overensstemmelse med national lovgivning	5	National lovgivning er vedtaget i december 2012 i lov om udbyttedeling ved anvendelse af genetiske ressourcer.
Mål 17: I 2015 har hver part udarbejdet en opdateret national biodiversitetsstrategi og handlingsplan (NBSAP)	2	En tidligere regering indmeldte i 2014 *Naturplan Danmark* til Biodiversitetskonventionens sekretariat, som Danmarks strategi og handlingsplan for biodiversitet for perioden 2014-2020[100]. Naturplan Danmark og Naturpakken 2015 er dog begge utilstrækkelige og rette virkemidler er ikke prioriteret i nødvendigt omfang. Der er behov for en ny, opdateret og evidensbaseret national biodiversitetsstrategi inden 2020. Regeringens forventede natur- og biodiversitetspakke forventes kun delvist kunne opfylde kriterierne for en dansk NBSAP. Det er nødvendigt med en NBSAP der opfylder CBD

		guidelines og også omfatter Danmarks internationale biodiversitetsindsats, samt går på tværs af sektorer[101].
Den nationale biodiversitetsstrategi er vedtaget og implementeret som et effektivt politisk instrument	2	En analyse udgivet i juli 2016 fra FN's Biodiversitetskonvention viser, at Danmarks nationale biodiversitetsstrategi (Naturplan Danmark) og 5. landerapport ikke for et eneste af de 20 Aichi-mål indeholder nationale målsætninger, der lever op til Aichi-målene[102]. Den forrige regerings Aftale om Naturpakke[103] rummede en række konkrete indsatser, hvoraf nogle vurderes at være til gavn for biodiversiteten, mens andre vurderes at få en meget begrænset eller negativ effekt for biodiversiteten. Med Finansloven 2020 er afsat begrænsede midler til mere urørt statsskov. Det er endnu ukendt hvad den nuværende regerings lovede biodiversitetspakke skal rumme af politiske initiativer, som er udsat til 2021.
Mål 18: Oprindelige folks og lokale samfunds traditionelle viden, opdagelser og metoder til beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af biodiversitet og deres traditionelle udnyttelse af biologiske ressourcer er respekteret og fuldt integreret i implementeringen af konventionen	-	Ikke vurderet, da målet er mere relevant i en grønlandsk kontekst end i en snæver national dansk sammenhæng.
Mål 19: Den videnbase og de teknologier, der relaterer sig til biodiversitet, dens værdier, funktioner, status og trends, samt konsekvenserne af biodiversitetstab, er forbedret	2 3	Der er fortsat store huller i vores viden om arter, der lever i Danmark. Der mangler viden om over to tredjedele af de 35.000 arter, der lever i Danmark, for at kunne foretage en vurdering af status efter Rødlistens kriterier. Det gælder blandt andet epifytiske og jordboende laver, jordboende svampe, ferskvandsmuslinger og snegle, saltvandsorganismer samt leddyr (fluer, svampemyg, bladbiller, møgbiller, sommerfugle, edderkopper m.fl.). I Rødliste 2019 er andelen af arter defineret som "viden mangler" (DD) steget. Hvad angår levesteder har danske forskere i 2012 peget på manglende viden om og kortlægning af skovenes biodiversitet, havets biodiversitet, jordbundens biodiversitet, småbiotopernes biodiversitet samt lysåbne naturtyper uden for habitatområderne[104]. Billedet er stadig stort set det samme. Arealet med lysåben natur, der lever op til kriterierne i naturbeskyttelseslovens § 3 blev kortlagt over hele landet i perioden 2011-2013[105]. Naturkvaliteten er dog ikke kortlagt landsdækkende. Kortlægningen af særlig værdifuld natur i statsskovene, de såkaldte § 25-skove, er tilendebragt i år[106]. Der er stadig ikke igangsat §25-kortlægningen af værdifuld skovnatur i privatejede skove[107]. Der pågår en kortlægning af stenrev i Natura 2000-områderne i Kattegat og de indre farvande. Hertil er der i 2017 igangsat en kortlægning af sandbanker og boblerev med henblik på at identificere marine Natura 2000-områder[108]. Dog er store dele af danske farvande, særligt i offshore områder, fortsat ikke kortlagte og/eller undersøgte, hvilket skaber risici i forbindelse med arealanvendelse og udfordringer i forhold til havplanlægning og udpegning af nye beskyttede områder[109].

Den samlede viden om biodiversitet er bredt delt, overført og anvendt		Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA) understøtter prioriterede behov for overvågningsdata om påvirkning, tilstand og udvikling i naturen og miljøet. I oktober i år kom en ny opdateret programbeskrivelse for 2017-2021. NOVANA programmet er gennem årene blevet forringet og beskåret ressourcemæssigt. Eksempelvis blev overvågningen af vandløb og marine områder kraftigt beskåret i programperioden 2011-2015. Til seneste programbeskrivelse har der været behov for udvidelse i programmet for vandløb og de marine områder for at leve op til mindstekrave iht. Danmarks direktivforpligtelser[110] [111] [112] [113]. Det eksisterende NOVANA-program er mangelfuldt ift. opnåelse af tilstrækkelig viden om status og værdier for danske arter og biodiversitet. Viden og geografiske data er blevet mere tilgængelige med biodiversitetskortet og HNV-kortlægning for det åbne land og skov på www.miljoeportalen.dk. Brugervenligheden bør dog forbedres, så det bliver nemmere for den almindelige borger at tilgå data og viden. Desuden er der oprettet egentlig statslig artsportal. Vi mangler dog at se at denne viden anvendt i støtteordninger til natur (genopretning), forvaltning,… etc.
Mål 20: Mobiliseringen af finansielle ressourcer til at implementere den strategiske plan for biodiversitet for 2011-2020 er øget væsentligt fra niveauet i 2010	2	Ifølge regeringens indgivne tal til Biodiversitetskonventionen har Danmark i perioden 2006-2010 i gennemsnit doneret 2.278 mio. kr. til biodiversitetsorienteret udviklingsstøtte[114]. Gennemsnittet i perioden 2010 til 2014 var 2.930 mio. kr. Det skal dog understreges, at det er regeringens egne tal, hvor der medtages alle former for udviklingsbistand, der i en eller anden grad, indirekte eller direkte, vurderes at have en positiv effekt på biodiversitet. Den bi- og multilaterale udviklingsstøtte der er direkte rettet mod miljø, under posterne 'særlig miljøbistand' og 'globale miljøprogrammer' er faldet kraftigt fra et gennemsnit på ca. 755 mio. kr. i årene 2013 – 2015 til ca. 595 mio. kr. i 2016[115] Ser man på Danmarks direkte biodiversitetsorienterede udviklingsstøtte er tallet væsentligt lavere og har været kraftigt nedadgående siden 2015[116]. En primær finansieringskilde til FN's Biodiversitetskonvention er den Globale Miljø Facilitet (GEF), som hidtil er blevet tildelt 400 mio. kr. hvert fjerde år (sidst i 2014), svarende til 100 mio. kr. om året. I finansloven for 2017, samme år som genopfyldningen af GEF forhandles, gøres det klart at der *"under hensyntagen til danske udviklingspolitiske prioriteter"* ikke skal gives flere tilsagn til GEF fremover[117],[118]. Samtidig er posten "øvrige miljøbidrag" som blandt andet støtter IUCN og internationale miljøkonventioner, blevet beskåret drastisk fra et gennemsnit på 154 mio. kr. årligt i perioden 2010-2015 til 22 mio. kr. i 2016 og 10 mio. kr. årligt i årene 2017-2020. Støtten til miljø og biodiversitetsindsatser i arktisk varslet at stige i årene 2018-2020 fra ca. 24 mio. kr. til ca. 29 mio. kr. Med de seneste års nedskæringer på udviklingsbistanden og det generelle fravalg af biodiversitet og miljø i udkastet til Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi efterlever Danmark dermed *ikke* målet om at øge de finansielle ressourcer til implementering af den strategiske plan for biodiversitet 2011-2020. Den samlede nationale biodiversitetsfinansiering er ikke opgjort siden 2015[119].

6. Referencer

[1] http://www.ipbes.dk/wp-content/uploads/2020/06/Genopretning_ekspertudtalelse_22-Juni-2.pdf
[2] Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2013): Quick guides to the Aichi Biodiversity Targets. Version 2. 2013. https://www.cbd.int/doc/strategic-plan/targets/compilation-quick-guide-en.pdf
[3] Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2014): Global Biodiversity Outlook 4. A mid-term assessment of progress towards the implementation of the Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020, Montréal, 155 pp. https://www.cbd.int/gbo/gbo4/publication/gbo4-en-hr.pdf
[4] Miljøstyrelsen (2017): Handlingsplan mod invasive arter. Juni 2017. http://mst.dk/media/133121/handlingsplan_mod_invasive-arter.pdf
[5] Kommissionen (2019): Special Eurobarometer 481 – Attitudes towards biodiversity, Udarbejdet af TNS Opinion & Social for EU Kommissionen.
[6] Kommissionen (2015): Special Eurobarometer 436: Attitudes towards biodiversity, 2015. Udarbejdet af TNS Opinion & Social for EU Kommissionen.
[7] Naturstyrelsen (2017): Hovedside og undersider, pr. 10. november 2017. http://naturstyrelsen.dk/
[8] Miljøstyrelsen (2017): Borgerindgang, pr. 10. november 2017. http://mst.dk/service/borgerindgang/
[9] Miljøstyrelsen (2017): Biodiversitet, pr. 10. november 2017. http://mst.dk/natur-vand/natur/biodiversitet/
[10] Undervisningsministeriet (2017): Hovedside og undersider, pr. 13. november 2017. https://uvm.dk/
[11] Miljøstyrelsen (2017): Mit miljø. Natur – vand, planter og dyr, pr. maj 2020. http://mitmiljo.dk/temaer/natur/
[12] Udenrigsministeriet (2020): Regeringens udviklingspolitiske prioriteter 2020 (https://um.dk/da/danida/strategi%20og%20prioriteter/prioritetsplaner/)
[13] Danmarks Statistik (2017): Grønt nationalregnskab for Danmark 2014-2015. Belysning af sammenhængen mellem økonomi og miljø. Danmarks Statistik. Marts 2017, 2. rettede version. http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=27467&sid=gnatdk
[14] Danmarks Statistik (2013): Grønne nationalregnskaber og det grønne BNP - metoder og muligheder. Danmarks Statistik. September 2013. http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=19683&sid=groennat
[15] Termansen et al (2015): Status for kortlægning af økosystemer, økosystemtjenester og deres værdier i Danmark. Termansen, M., Levin, G., Hasler, B., Jacobsen, J., Lundhede, T. og Thorsen, B.J. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. 128 s. Videnskabelig rapport nr. 147. http://dce2.au.dk/pub/SR147.pdf
[16] Kettunen et al (2012): Socio-economic importance of ecosystem services in the Nordic Countries: Synthesis in the context of The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB). Kettunen, M., Vihervaara, P., Kinnunen, S., D'Amato, D. Nordisk Ministerråd, 290 s. http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A741978&dswid=-1380
[17] Gundersen et al (2017): Ecosystem Services In the Coastal Zone of the Nordic Countries. Gundersen, H., Bryan, T., Chen, W., Moy, F.E., Sandman, A.N., Sundblad, G., Schneider, S., Andersen, J.H., Langaas, S. og Walday, M.G. 2016. TemaNord 2016:552, 130 s. https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1067839/FULLTEXT01.pdf
[18] Valsecchi et al (2009): Environmentally Harmful Subsidies: Identification and Assessment. Valsecchi C., ten Brink P., Bassi S., Withana S., Lewis M., Best A., Oosterhuis F., Dias Soares C., Rogers-Ganter H., Kaphengst T. Final report for the European Commission's DG Environment, November 2009. https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/7f6cb56a-d455-4776-8171-f945ef39c9a4/EHS-Full-Report-12-01-10.pdf?v=63664509724
[19] Naturstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen (2015): Naturpleje – en analyse af de udfordringer lodsejere og dyreholdere oplever. Marts 2015. http://naturstyrelsen.dk/media/136203/naturplejekatalog_opslag-low.pdf
[20] Folketinget (2016): Politisk aftale om en Vækst- og Udviklingspakke til dansk fiskeri af 6. december 2016.Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti.
[21] Dakofa (2020): EU-Kommissionens nye CØ-handlingsplan. Nyhed 12. marts 2020. https://dakofa.dk/element/eu-kommissionens-nye-coe-handlingsplan/
[22] Politisk forståelsespapir mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten juni 2019: https://www.altinget.dk/misc/Retf%C3%A6rdig%20retning%20for%20Danmark_2019-06-25_ENDELIG.pdf
[23] Regeringen (2013): Danmark uden affald: Genanvend mere – forbrænd mindre. http://mst.dk/media/mst/Attachments/Ressourcestrategi_DK_web.pdf
[24] Miljøstyrelsen 2019: Affaldsstatistik 2017. Nyhed 23-9-2019: https://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/2019/sep/affaldsstatistik-2017/
[25] Klimarådet 2020: Regeringens klimapartnerskaber – Vurderingsnotat om partnerskabernes bidrag og forslag til indfrielse af 70-procentsmålet. file://srv-dn-fil01/ts$/folders/mette/Downloads/vurderingsnotat_om_regeringens_klimapartnerskaber_final%20(4).pdf
[26] Global Footprint Network (2018): Has humanitys ecological footprint reached its peak?, pr. 9. april 2018. https://www.footprintnetwork.org/2018/04/09/has_humanitys_ecological_footprint_reached_its_peak/
[27]Global Footprint Network (2018): Countries with Biocapacity deficit. http://data.footprintnetwork.org/#/
[28] https://www.wwf.eu/?uNewsID=346835
[29] Global Footprint Network (2019): EU Overshoot Day – Living Beyond Nature's 10 May 2019 Limits. https://www.footprintnetwork.org/content/uploads/2019/05/WWF_GFN_EU_Overshoot_Day_report.pdf
[30] Petersen, A.H., T.H. Lundhede, H.H. Bruun, J. Heilmann-Clausen, B.J. Thorsen, N. Strange og C. Rahbek (2016): Bevarelse af biodiversiteten i de danske skove. En analyse af den nødvendige indsats, og hvad den betyder for skovens andre samfundsgoder. Center for Makroøkologi, Københavns Universitet. 110 sider.

[31] https://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-301-350/abstracts/nr-340-bevaringsstatus-for-naturtyper-og-arter-2019-habitatdirektivets-artikel-17-rapportering/
[32] https://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-301-350/abstracts/nr-340-bevaringsstatus-for-naturtyper-og-arter-2019-habitatdirektivets-artikel-17-rapportering/
[33] Miljøstyrelsen (2017): Arealopgørelse over § 3 natur, pr. 30. november 2017. http://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/3-beskyttede-naturtyper/arealopgoerelse/
[34] Rasmussen et al (2018): Vandløb 2016. Økologisk tilstand, miljøfremmede stoffer og tungmetaller samt naturtyper og arter. NOVANA. Rasmussen, J.J., Andersen, D.K. og Alnøe, A.B. Videnskabelig rapport fra Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 260.
[35] Johansson, L.S., Søndergaard, M., Sørensen, P.B., Nielsen, A., Jeppesen, E., Wiberg-Larsen, P. & Landkildehus, F. 2019. Søer 2018. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 98 s. - Videnskabelig rapport nr. 354. http://dce2.au.dk/pub/SR354.pdf
[36] Kommissionen (2016): Den fælles fiskeripolitik (FFP), pr. 30. oktober 2017. http://www.ec.europa.eu/fisheries/cfp/index_da.htm
[37] Kommissionen (2017): Høring om fiskerimuligheder for 2018 under den fælles fiskeripolitik. Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet. COM (2017) 368 final af 5. juli 2017. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0368&from=DA
[38] ICES (2016): Latest Advice. http://ices.dk/community/advisory-process/Pages/Latest-Advice.aspx
[39] Glemarec et al. (2020) *Assessing seabird bycatch in gillnet fisheries using electronic* monitoring. Biological Conservation
[40] Miljøstyrelsen (2017): Danmarks havstrategi. Indsatsprogram. Maj 2017. Miljø- og Fødevareministeriet, Miljøstyrelsen: http://mst.dk/natur-vand/vandmiljoe/havet/havmiljoe/danmarks-havstrategi/indsatsprogram/
[41] Landbrugsstyrelsen (2019) Statistik over økologiske jordbrugsbedrifter 2018 - https://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Tvaergaaende/Oekologi/Statistik/Statistik_over_oekologiske_jordbrugsbedrifter_2018.pdf
[42] Miljøstyrelsen (2019): Punktkilder 2018. https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/12/978-87-7038-132-1.pdf
[43] Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (2014): Strategi for bæredygtig udvikling af akvakultursektoren i Danmark 2014-2020. Miljøministeriet og Ministeriet for Landbrug, Fødevarer og Fiskeri. http://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Fiskeri/Akvakultur/Strategi_for_baeredygtig_udvikling_af_akvakultursektoren_i_Danmark_2014-2020.pdf
[44] https://mst.dk/service/nyheder/nyhedsarkiv/2020/maj/miljoestyrelsen-er-kommet-et-vigtigt-skridt-naermere-lovliggoerelsen-af-de-danske-havbrug/
[45] https://mst.dk/service/nyheder/nyhedsarkiv/2020/maj/miljoestyrelsen-er-kommet-et-vigtigt-skridt-naermere-lovliggoerelsen-af-de-danske-havbrug/
[46] FSC Danmark (2020): FSC i danske tal, pr. maj 2020. https://dk.fsc.org/dk-dk/hvad-er-fsc/fsc-i-danske-tal
[47] PEFC (2020): PEFC certificerede skove i Danmark, opdateret maj 2020. https://www.pefc.org
[48] Thomas Nord-Larsen, Vivian Kvist Johannsen, Torben Riis-Nielsen, Iben Margrete Thomsen og Bruno Bilde Jørgensen (2020): Skovsta-tistik 2018 (2. udgave), Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg
[49] Strandberg et al (2012): Vurdering af omfang og konsekvenser af sprøjtning og gødskning af § 3beskyttede naturarealer. Strandberg, M., Bak, J., Bladt, J., Bruus, M., Grant, R., Nielsen, K.E., Nygaard, B. og Strandberg, B. Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø- og Energi, Aarhus Universitet. 13. december 2012.
[50] Miljøstyrelsen (2017): NOVANA. Det nationale overvågningsprogram for vandmiljø og natur 2017-2021. Programbeskrivelse. Oktober 2017. http://mst.dk/media/141463/novana-2017-21-programbeskrivelse.pdf
[51] Miljøstyrelsen (2017): Pesticidstrategi 2017 – 2021. Fakta, forsigtighed og omtanke. Oktober 2017. http://mst.dk/media/141516/pesticidstrategi2017-2021.pdf
[52] Strandberg, B., et al. (2019) Pesticide effects on non-target terrestrial plants at individual, population and eco-system level (PENTA), Pesticide research 182, Miljøstyrelsen.
[53] Borum et al (2016): Landbrugspakken – et risikabelt kvælstofeksperiment? Borum, J., Sand-Jensen, K. og Bruun, H.H. I Aktuel Naturvidenskab nr. 3, 2016. http://aktuelnaturvidenskab.dk/fileadmin/Aktuel_Naturvidenskab/nr-3/AN3-2016landbrugspakke.pdf
[54] Bak (2013): Tålegrænser for dansk natur. Opdateret landsdækkende kortlægning af tålegrænser for dansk natur og overskridelser heraf. Bak, J.L. Videnskabelig rapport fra Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 69. http://dce2.au.dk/pub/SR69.pdf
[55] Hansen et al (2015): Scenarier for ammoniakemissionen fra Danmark i 2020 og 2030: Emissioner og omkostninger. Hansen, J., Mikkelsen, M. H., Albrektsen, R., Dubgaard, A., og Jacobsen, B. H. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. (IFRO Rapport 230). http://curis.ku.dk/ws/files/134712207/IFRO_Rapport_230.pdf
[56] Fløjgaard et al (2017): Naturpleje og arealstørrelser med særligt fokus på Natura 2000-områderne. Fjøjgaard, C., Bladt, J. og Ejrnæs, R. Videnskabelig rapport fra Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø- og Energi nr. 228. 58 s.
[57] Madsen et al (2014): Pathways for non-native species in Denmark. Madsen, C. L., Dahl, C. M., Thirslund, K. B., Grousset, F., Johannsen, V. K. and Ravn, H. P. Department of Geosciences and Natural Resource Management, University of Copenhagen. http://ign.ku.dk/formidling/publikationer/rapporter/filer-2014/pathways-for-non-native-species-in-DK.pdf
[58] Miljøstyrelsen (2017): Oversigt: Invasive arter i EU. Opdateret pr. 14. september 2017. http://mst.dk/media/137955/oversigt-arter-paa-eulisten-til-hjemmeside-opdateret-149.pdf
[59] Miljøstyrelsen (2017): Listeover alle ikkehjemmehørende og invasive arter i Danmark. Opdateret den 19. oktober 2017. http://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/invasive-arter/hvad-goer-myndighederne/tiltag/handlingsplan-for-invasive-arter/
[60] Miljøstyrelsen (2017): Handlingsplan mod invasive arter. Juni 2017. http://mst.dk/media/133121/handlingsplan_mod_invasive-arter.pdf
[61] Fredshavn et al (2014): Bevaringsstatus for naturtyper og arter. Habitatdirektivets Artikel 17 rapportering. Fredshavn, J., Søgaard, B., Nygaard, B., Johansson, L.S., Wiberg-Larsen, P., Dahl, K., Sveegaard, S., Galatius, A., Teilmann, J. 2014. Aarhus Universitet, DCE –

Nationalt Center for Miljø og Energi, 54 s. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 98. http://dce2.au.dk/pub/SR98.pdf

[62] Olesen (2008): Baggrundsnotat til Vandmiljøplan III – midtvejsevaluering. Konsekvenser af klimaændringer for vandmiljøet. Olesen, J.E. Aarhus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet. December 2018. http://dce.au.dk/fileadmin/Resources/DMU/Vand/13_klimaaendringer.pdf

[63] Richardson (2013): Vi ser klimaforandringerne i havet. Richardson, K. I Natur-Energi den 9. april 2013. https://www.natur-energi.dk/vi-ser-klimaforandringerne-i-havet/

[64] https://mst.dk/natur-vand/vandmiljoe/tilskud-til-vand-og-klimaprojekter/kollektive-virkemidler/

[65] Miljø- og Fødevareministeriet (2017): International evaluation of the Danish marine models. Performed by the Panel of international experts. Oktober 2010. http://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Nyheder/Bilag_1_Evalueringsrapport_om_de_danske_kvaelstofmodeller__10._oktober_2017-2.pdf

[66] Vestergaard (2000): Strandenge – en beskyttet naturtype. Vestergaard, P. Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. 2000. http://naturstyrelsen.dk/media/nst/67079/Strandenge.pdf

[67] https://naturtanken.com/danmarks-beskyttede-havomraader-vurderet-efter-international-standard/

[68] Naturstyrelsen (2016): Udpegning af havstrategi-områder i Kattegat. 2016. http://mst.dk/media/121031/udpegning-af-havstrategi-omraader-i-kattegat.pdf

[69] Nygaard og Ejrnæs (2017): Arealberegning af terrestriske habitattyper. Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi. Nygaard, B. og Ejrnæs, R. Marts 2017. http://mst.dk/media/114337/arealberegninger-af-terrestriske-habitattyper.pdf

[70] Miljøportalen (2020): GIS lag 'Marin kortlægning', pr. maj 2020.

[71] https://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-351-400/abstracts/nr-362-identifikation-af-mulige-beskyttede-havomraader-i-nordsoeen-skagerrak-og-oestersoeen-omkring-bornholm/

[72] Miljøstyrelsen (2017): Natura 2000-planer 2016-21, pr. 22. november 2017. http://mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/natura-2000-planer/natura-2000-planer-2016-21/

[73] Skov- og Naturstyrelsen (2006): Beskyttede ferske enge: Vegetation, påvirkninger, pleje, naturplanlægning. Nielsen, L., Hald, A.B., Buttenschøn, R.M. Skov og Naturstyrelsen 2006. http://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/Beskyttede_ferske_enge.pdf

[74] BEK (2017): Bekendtgørelse om særlig fiskeriregulering i marine Natura 2000-områder for beskyttelse af revstrukturer. BEK nr. 1389 af 3. december 2017. https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=195198

[75] Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (2017): Fakta om fiskeriregulering for beskyttelse af stenrev og boblerev i 7 Natura 2000 områder i dansk farvand. Miljø- og Fødevareministeriet, Landbrugs- og Fiskeristyrelsen. 2017. http://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhvervSandkasse/Faktaark_-_regionalt_delegerede_retsakter.pdf

[76] Landbrugsstyrelsen (2017): Rev, pr. 30. november 2017. http://lbst.dk/fiskeri/natura-2000-i-hav/rev/#c9019

[77] Landbrugsstyrelsen (2017): Fiskeri efter blåmuslinger, pr. 30. november 2017. http://lbst.dk/fiskeri/erhvervsfiskeri/muslinger-og-oesters/fiskeri-efter-blaamuslinger/#c6736

[78] Erhvervsstyrelsen (2018): Grønt Danmarkskort. Hentet 13. december 2018. https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/groent-danmarkskort

[79] Aarhus Universitet (9): Rødlisten 2019. https://bios.au.dk/raadgivning/natur/redlistframe/roedliste-2019/

[80] https://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-301-350/abstracts/nr-340-bevaringsstatus-for-naturtyper-og-arter-2019-habitatdirektivets-artikel-17-rapportering/

[81] Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (2016): Denmark's Report for the State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture. Miljø- og Fødevareministeriet. December 2016. http://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Genetiske_ressourcer/Denmark_SoWBFA_FINAL.pdf

[82] NordGen (2017): Om NordGen, pr. 30. november 2017. https://www.nordgen.org/skand/

[83] Bjørn et al (2011): Rapport for projektet 'Bevaring af plantegenetiske ressourcer i de vilde slægtninge til jordbrugets afgrøder'. Bjørn, G.K., Kristiansen, K. og Jacobsen, L.H. Aarhus Universitet, Institut for Havebrugsproduktion. April 2011. https://www.nordgen.org/ngdoc/plants/Environ/cwr.pdf

[84] Landbrugsstyrelsen (2017): Strategi for jordbrugets plantegenetiske ressourcer 2017-2020. Miljø- og Fødevareministeriet, Landbrugsstyrelsen. August 2017. http://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Genetiske_ressourcer/Planter/Publikationer/PGR_strategi_2017-2020.pdf

[85] Landbrugsstyrelsen (2017): Plantegenetik, pr. 30. november 2017: http://lbst.dk/tilskud-selvbetjening/tilskudsguide/plantegenetik/

[86] Landbrugsstyrelsen (2017): Husdyrgenetiske ressourcer, pr. 30. november 2017. http://lbst.dk/landbrug/genetiske-ressourcer/husdyrgenetiske-ressourcer/

[87] NaturErhvervstyrelsen (2016): Strategi for Bevaringsudvalgets arbejde med husdyrgenetiske ressourcer– Vision, Mission og Mål 2016-2020. August 2016. Miljø- og Fødevareministeriet, NaturErhvervstyrelsen. http://naturerhverv.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Genetiske_ressourcer/Husdyr/Udvalg/Strategi_for_Bevaringsudvalgets_arbejde_med_husdyrgenetiske_ressourcer_2016-2020.pdf

[88] Termansen et al (2015): Status for kortlægning af økosystemer, økosystemtjenester og deres værdier i Danmark. Termansen, M., Levin, G., Hasler, B., Jacobsen, J., Lundhede, T. og Thorsen, B.J. 2015. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. 128 s. Videnskabelig rapport nr. 147. http://dce2.au.dk/pub/SR147.pdf

[89] Termansen et al (2017): Termansen, M., Konrad, M., Levin, G., Hasler, B., Thorsen, B.J., Aslam, U., Andersen, H.E., Bojesen, M., Lundhede, T.H., Panduro, T.E. og Strange, N. 2017. Udvikling og afprøvning af metode til modellering af økosystemtjenester og biodiversitetsindikatorer - med henblik på kortlægning af synergier og konflikter ved arealtiltag. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. 81 s. Videnskabelig rapport nr. 226. http://dce2.au.dk/pub/SR226.pdf

[90] Regeringen (2015): Aftale om Fødevare- og landbrugspakke af 22. december 2015. http://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Indsatser/Foedevare-_og_landbrugspakke/Aftale_om_foedevare-_og_landbrugspakken.pdf

[91] Nord-Larsen et al (2018): Skove og plantager 2016. Nord-Larsen, T., Johannsen, V.K., Arndal, M.F., Riis-Nielsen, T., Thomsen, I.M., Suadicani, K., Jørgensen, B.B. November 2017. Københavns Universitet, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning. https://static-curis.ku.dk/portal/files/237702036/Skovstatistik_2018_2_udgave_web.pdf

[92] Regeringen (2015): Aftale om fødevare- og landbrugspakke af 22. december 2015. http://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Indsatser/Foedevare-_og_landbrugspakke/Aftale_om_foedevare-_og_landbrugspakken.pdf

[93] Aarhus Kommune (2016): Sag 14: Opfølgning på Indsatsplan Beder – påbud mod anvendelse af pesticider. Referat fra møde i Aarhus byråd, onsdag den 24. februar 2016. https://www.aarhus.dk/da/politik/Byraadet/Byraadsmoeder/Tidligere-moeder/2016/2016-02-24/Referat-90f6/Opfoelgning-paa-Indsatsplan-Beder-paabud.aspx

[94] Aarhus Universitet (2010): Artsgrupper i den danske rødliste (Ål), pr. 30. november 2017. http://bios.au.dk/videnudveksling/tiljagt-og-vildtinteresserede/redlistframe/soegart/

[95] Jensen et al. (2016): Vandmiljø og Natur 2015. Jensen, P.N., Boutrup, S., Fredshavn, J.R., Nielsen, V.V., Svendsen, L.M., Blicher-Mathiesen, G., Thodsen, H., Johansson, L.S., Hansen, J.W., Nygaard, B., Søgaard, B., Holm, T.E., Ellermann, T., Thorling, L. og Holm, A.G. 2016. Vandmiljø og Natur 2015. NOVANA. Tilstand og udvikling - faglig sammenfatning. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 56 s. - Videnskabelig rapport nr. 211. http://dce2.au.dk/pub/SR211.pdf

[96] Miljø- og Fødevareministeren (2016): Svar på spørgsmål nr. 1131 (MOF Alm. del) stillet den 20. september 2016.

[97] Miljø- og Fødevareministeren (2016): Svar på spørgsmål nr. 1132 (MOF Alm. del) stillet den 20. september 2016.

[98] Miljøstyrelsen (2017): Udtagning af lavbundsjorder, pr. 22. november 2017. http://mst.dk/natur-vand/vandmiljoe/tilskud-til-vand-og-klimaprojekter/udtagning-af-lavbundsjorder/

[99] Naturstyrelsen (2017): Statslig skovrejsning, pr. 22. november 2017. http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/tilskudsordninger/statslig-skovrejsning/

[100] Regeringen (2014): Naturplan Danmark. Vores fælles natur. Oktober 2014. https://www.cbd.int/doc/world/dk/dk-nbsap-v2-en.pdf

[101] https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-09/cop-09-dec-08-en.pdf og https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-10/cop-10-dec-02-en.pdf

[102] Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2016): Updated analysis of the contribution of targets established by parties and progress towards the Aichi biodiversity targets. UNEP/CBD/COP/13/8/Add.2/Rev.1 af 21. november 2016. https://www.cbd.int/doc/meetings/cop/cop-13/official/cop-13-08-add2-en.pdf

[103] Regeringen (2016): Aftale om Naturpakke af 20. maj 2016. http://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/Natturpakke-2016.pdf

[104] Det Grønne Kontaktudvalg (2012): Danmarks natur frem mod 2020 – om at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed. 112 pp.

[105] Levin (2016): Geografiske analyser af § 3-registrerede arealer. Analyser af overlap mellem § 3-registrerede arealer og andre geografiske data. Levin, G. 2016. Aarhus Universitet, DCE- Nationalt center for miljø og energi. 47 s. Videnskabelig rapport nr. 213. http://dce2.au.dk/pub/SR213.pdf

[106] Naturstyrelsen (2017): Nyt kort med natur i statsskovene. Nyhed af 26. juni 2017. http://naturstyrelsen.dk/nyheder/2017/juni/nyt-kort-med-natur-i-statsskovene/

[107] Orientering vedrørende kortlægning af naturmæssigt særlig værdifuld skov. Brev af 3. juli 2017. Miljøstyrelsen. http://www.naturbeskyttelse.dk/wp-content/Sk%C3%A6rmbillede-2017-07-04-kl.-14.50.11.png

[108] Miljøstyrelsen (2017): Kortlægning af Natura 2000-områder – Marin habitatkortlægning i Skagerrak og Nordsøen 2017-2018. Udbud af 8. marts 2017. http://mst.dk/service/om-miljoestyrelsen/udbud-og-e-fakturering/udbudsarkiv/2017/udbud-af-marin-kortlaegning/

[109] Edelvang, K., Gislason, H., Bastardie, F., Christensen, A., Egekvist, J., Dahl, K., ... Leth, J. (2017). Analysis of marine protected areas – in the Danish part of the North Sea and the Central Baltic around Bornholm: Part 1: The coherence of the present network of MPAs. National Institute of Aquatic Resources, Technical University of Denmark. (DTU Aqua Report; No. 325-2017).

[110] Boutrup (2012): Ændringer i NOVANA 2011-2015. Naturstyrelsens udmøntning af budgettilpasning som følge af 2020-planen. Boutrup, S. Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi. Oktober 2012. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Fagl_notat_Rettelser_NOVANA_2011_2015_121011.pdf

[111] Naturstyrelsen (2016): NOVANA. Det nationale program for overvågning af vand og natur 2016. Programbeskrivelse. Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen. April 2016. http://naturstyrelsen.dk/media/194550/novana2016-programbeskrivelse.pdf

[112] Miljøstyrelsen (2017): NOVANA. Det nationale program for overvågning af vandmiljø og natur 2017-21. Programbeskrivelse. Miljø- og Fødevareministeriet, Miljøstyrelsen. Oktober 2017. http://mst.dk/media/141463/novana-2017-21-programbeskrivelse.pdf

[113] Danmarks Naturfredningsforening (2016): Sådan ligger landet – tal om naturen 2016. http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=26899

[114] Clearing-House Mechanism of the Convention on Biological Diversity (2016): Financial Reporting Network: Denmark. https://chm.cbd.int/database/record/206344

[115] Udenrigsministeriet (2017): Danmarks officielle bistand til udviklingslandene fordelt på hovedkategorier. DANIDA, OpenAid, pr. 30. november 2017. http://openaid.um.dk/da/oda/main-categories

[116] Finansministeriet (2017): Finansministeriets Finanslovsdatabase, pr. 30. november 2017. http://www.oes-cs.dk/olapdatabase/finanslov/index.cgi

[117] Finansministeriet (2017): Finanslov for finansåret 2017. Tekst og anmærkninger. https://www.fm.dk/publikationer/2017/finanslov-for-2017

[118] Global Environment Facility (2017): https://www.thegef.org/events/gef-7-replenishment

[119] CBD-CHM (2017): Financial reporting framework: Reporting on baseline and progress towards 2015, pr. 30. november 2017. https://chm.cbd.int/database/record/206344